

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ
ΣΧΟΛΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ ΚΑΙ ΔΙΕΘΝΩΝ ΣΧΕΣΕΩΝ

Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών
«Παγκόσμιες Προκλήσεις και Συστήματα Αναλύσεων»

«Ο ρόλος της παραπλάνησης στην Ειρήνη και στον Πόλεμο»

Μεταπτυχιακή Διπλωματική Εργασία
«Διοικητική της διακινδύνευσης στην παγκόσμια πολιτική»

Δημήτριος Σαραντάρης

Τριμελής επιτροπή:
< Ονομα(τα) Επώνυμο >
< Ονομα(τα) Επώνυμο >
< Ονομα(τα) Επώνυμο >

(ε) – Επιβλέπων/ουσα

Τελική Έκδοση

Κόρινθος, 2019

UNIVERSITY OF THE PELOPONNESE

SCHOOL OF SOCIAL AND POLITICAL SCIENCES

DEPARTMENT OF POLITICAL SCIENCE & INTERNATIONAL
RELATIONS

MASTER'S PROGRAMME IN
"GLOBAL RISKS AND ANALYTICS"

«The Role of Deception during Peace and
War»

Master's dissertation specializing in

"Risk management in global politics"

Dimitrios Sarantaris

Committee:

< Ονομα(τα) Επώνυμο(-α) >

< Ονομα(τα) Επώνυμο(-α) >

< Ονομα(τα) Επώνυμο(-α) >

(s) – Supervisor

Final version

Corinth, Greece, 2019

Φύλλο αξιολόγησης

Η διπλωματική εργασία με τίτλο «Ο ρόλος της παραπλάνησης στην Ειρήνη και στον Πόλεμο» του *Δημητρίου Σαραντάρη* αξιολογήθηκε από την τριμελή επιτροπή, τόσο ως προς την ποιότητα του κειμένου, όσο και ως προς την ποιότητα της προφορικής παρουσίασης και υπεράσπισης της διπλωματικής εργασίας ενώπιον ακροατηρίου.

Η διαδικασία αξιολόγησης της διπλωματικής εργασίας ολοκληρώθηκε την ___/___/___ με γενική επίδοση:

- Καλώς
- Λίαν Καλώς
- Άριστα

Τα μέλη της τριμελούς επιτροπής:

1. Κωνσταντόπουλος Ι.
2. Φακιολάς Ε.
3. Κουτσούκης Ν.

Abstract

The main task of the project is to analyze the risk of deception during peace as well as during a possible war with neighboring country of Turkey.

Creating the theoretical background, the paper begins with the necessary definitions that have been given during years for the deception by the academic community, as we continue and analyze how over the years the art of deception has once been at its zenith and sometimes at its core and how this was reflected by the strategic internationalists of each era.

Then we approach the concept of deception from the point of view of the Armed Forces and mainly in the part of operational planning. We analyze exactly where the deception operations belongs, in the broader sense of information operations as well and we continue analyze the types, methods, principles, and conditions for a successful deception.

We continue with the analysis and the role of deception in peace and war, referring tangible historical examples of the consequences and costs mainly of the deception side.

Applying the consequences and the results of the deception of the above cases to the Greek case, adapting them to the present and the specific spatial reality, the work attempts to analyze the risk in two scenarios of deception by Turkey during the period of peace but also in a hypothetical one war period.

The paper concludes by presenting conclusions and suggestions, including the author's belief in the initiatives that Armed Forces must take to create the right conditions for both successful deception operations and protection against counterintelligence.

Geopolitical developments have been rapid in recent years and especially in the region of Southeast Europe. The danger of war or a hot episode with Turkey where it seemed like a remote scenario is coming to the reality lately. The consequences of a

successful Turkish deception would have detrimental results for our country so a thorough analysis of such activity is very important.

Keywords: Deception, Risk Management, Risk matrix

Περίληψη

Η εργασία έχει σκοπό την ανάλυση του ρίσκου σε περίπτωση παραπλάνησης (deception) κατά την διάρκεια της ειρήνης καθώς επίσης και κατά την διάρκεια ενός ενδεχόμενου πολέμου με την γείτονα χώρα Τουρκία.

Δημιουργώντας αρχικά το θεωρητικό υπόβαθρο η εργασία ξεκινάει με τους απαραίτητους ορισμούς που έχουν δοθεί τα τελευταία χρόνια για την παραπλάνηση από την ακαδημαϊκή κοινότητα, ενώ συνεχίζουμε και αναλύουμε πώς στο πέρασμα των χρόνων η τέχνη της παραπλάνησης άλλοτε ήταν στο ζενίθ της και τότε στο ναδίρ της και πως αυτό αποτυπωνόταν από τους στρατηγικούς διεθνολόγους της κάθε εποχής. Κλείνοντας αναλύουμε στη σημερινή εποχή που βρισκόμαστε, καθώς επίσης αναλύουμε τις προκλήσεις που θα αντιμετωπίσει η παραπλάνηση στο εγγύς μέλλον.

Στη συνέχεια προσεγγίζουμε την έννοια της παραπλάνησης από την πλευρά των Ενόπλων Δυνάμεων και κυρίως στο κομμάτι της επιχειρησιακής σχεδίασης. Αναλύουμε που ακριβώς ανήκουν οι επιχειρήσεις παραπλάνησης στην ευρύτερη έννοια των πληροφοριακών επιχειρήσεων, καθώς επίσης αναλύονται οι τύποι, οι μέθοδοι, οι αρχές και οι προϋποθέσεις για μια επιτυχή παραπλάνηση.

Συνεχίζουμε με την ανάλυση και τον ρόλο της παραπλάνησης στη ειρήνη και στο πόλεμο αναφέροντας απτά ιστορικά παραδείγματα για τις συνέπειες και τα κόστη κυρίως προς την παραπλανών πλευρά.

Εφαρμόζοντας τις συνέπειες και τα αποτελέσματα της παραπλάνησης από τις παραπάνω περιπτώσεις στην ελληνική περίπτωση, προσαρμόζοντας τα στην τωρινή και στη συγκεκριμένη χωρική πραγματικότητα, η εργασία προσπαθεί να κάνει ανάλυση ρίσκου σε δύο σενάρια παραπλάνησης από την Τουρκία κατά την περίοδο της ειρήνης αλλά και σε μία υποθετική εμπόλεμη περίοδο.

Η εργασία κλείνει παρουσιάζοντας συμπεράσματα και προτάσεις, στις οποίες περιλαμβάνεται και η πεποίθηση του συντάκτη για τις πρωτοβουλίες που πρέπει να αναλάβουν οι Ένοπλες Δυνάμεις, ώστε να δημιουργηθούν οι κατάλληλες συνθήκες τόσο διεξαγωγής επιτυχημένων επιχειρήσεων παραπλάνησης, όσο και προστασίας από αντίστοιχες εναντίον μας.

Οι γεωπολιτικές εξελίξεις είναι ταχύτερες τα τελευταία χρόνια και ιδιαίτερα στην περιοχή της Νοτιοανατολικής Ευρώπης. Ο κίνδυνος πολέμου ή ένα θερμό επεισόδιο με την Τουρκία εκεί που φάνταζε απομακρυσμένο σενάριο,την τελευταία περίοδο έρχεται όλο και πιο κοντά στο προσκήνιο.Οι συνέπειες μια επιτυχούς παραπλάνησης από την πλευρά της Τουρκίας θα είχε επιβλαβή αποτελέσματα για την χώρα μας οπότε η διεξοδική ανάλυση μιας τέτοιας δραστηριότητας είναι πολύ σημαντική.

Όροι κλειδιά: Παραπλάνηση,ανάλυση ρίσκου, Risk Matrix

Περιεχόμενα

Abstract	I
Περίληψη	III
Κατάλογος Πινάκων.....	VI
1.Εισαγωγή.....	1
2.Θεωρητικό υπόβαθρο.....	3
2.1 Ορισμοί.....	3
2.2 Ιστορική Αναδρομή.....	4
2.3 Το παρόν και το μέλλον της παραπλάνησης	6
3.Η Παραπλάνηση στις ένοπλες δυνάμεις.....	8
3.1 Οι Πληροφοριακές Επιχειρήσεις.....	9
3.2 Από τις Επιθ.Πληροφ.Επιχ.Η-Στρατιωτική Παραπλάνηση	9
3.3 Κατηγορίες Στρατιωτικής Παραπλάνησης	10
3.4 Αρχές Στρατιωτικής Παραπλάνησης	11
3.5 Η ανάπτυξη τρόπου ενεργείας.Ανάλυση Εκτίμηση Κινδύνου	15
4.Η παραπλάνηση κατά την διάρκεια της ειρήνης	18
4.1 Γενικά	18
4.2 Μεθοδολογικό Πλαίσιο	18
4.3 Ανάλυση Κινδύνου κατά την διάρκεια της ειρήνης.....	24
5.Ο ρόλος της παραπλάνησης στον πόλεμο	30
5.1 Ανάλυση Κινδύνου κατά την διάρκεια του πολέμου.....	31
6.Συμπεράσματα	35
Κατάλογος Πηγών	36
Ευρετήριο	38

Κατάλογος Πινάκων

Πίνακας 1 Βασικές Αρχές Επιχειρησιακού Κινδύνου.	20
Πίνακας 2 Στάδια Διαχείρισης Επιχειρησιακού Κινδύνου. Σφάλμα! Δεν έχει οριστεί σελιδοδείκτης. 1	
Πίνακας 3 Πίνακας Βαθμολογίας Εκτίμησης Κινδύνου. Σφάλμα! Δεν έχει οριστεί σελιδοδείκτης. 5	
Πίνακας 4 Πίνακας Εκτίμησης Κινδύνου 3 επίπεδων (HIGH-MEDIOUM-LOW).....	25
Πίνακας 5.Πίνακας Εκτίμησης Κινδύνου Deception during peace.....	26
Πίνακας 6.Πίνακας Εκτίμησης Κινδύνου Deception during war.....	31

1. Εισαγωγή

Την έννοια της παραπλάνησης (deception) μπορεί να την συναντήσει κανείς σε οποιαδήποτε ανθρώπινη δραστηριότητα που έχει μέσα της ανταγωνισμό. Οποτεδήποτε υπάρχει μια κατάσταση, στις διαπροσωπικές σχέσεις, στην οικονομική ζωή, στην πολιτική σε όλα τα επίπεδα, - μέσω της οποίας μπορεί να κερδηθεί ένα πλεονέκτημα εξαπάτησης, θα υπάρχουν πάντα άτομα ή σύνολο ατόμων που θα καταφεύγουν σε αυτήν. (Handel 1982, p.122)

Αν και στις πολιτικές υποθέσεις, η παραπλάνηση, ή η απάτη είναι συνήθως καταστάσεις που τιμωρούνται με νόμο ή με ανεπίσημες κυρώσεις (όπως η απώλεια αξιοπιστίας ή η φήμη σε ορισμένους κύκλους), δεν συμβαίνει αυτό στον πόλεμο και στις διεθνείς σχέσεις. «Στην διεθνή πολιτική και ιδίως την περίοδο του πολέμου η οποία διεθνής πολιτική λειτουργεί με τα δικά της πρότυπα, στεγανά και ηθική, η επιτυχημένη παραπλάνηση επιβραβεύεται μιας και έχεις μεγάλο αντίβαρο στην ζυγαριά κόστους-όφελους». (Handel 1982, p.122)

Μέσω της Διοίκησης της Διακινδύνευσης η εργασία προσπαθεί να αναλύσει τους πιθανούς κινδύνους και τον σημαντικό ρόλο που έχει η παραπλάνηση στο διεθνές περιβάλλον και ιδίως όταν επιλέγεται από ένα κρατικό ή μη κρατικό δρώντα εναντίον ενός άλλου, είτε κατά την διάρκεια της ειρήνης είτε σε περίοδο πολέμου.

Ειδικότερα η εργασία καλείται να αναλύσει τους κινδύνους συγκεκριμένα μετά από μια δραστηριότητα παραπλάνησης από την γειτονική χώρα και σύμμαχό μας στο ΝΑΤΟ, είτε σε περίοδο ειρήνης είτε σε μια ενδεχόμενη περίοδο πολέμου εναντίον της Ελλάδος. Μελετώντας περιπτωσιολογικές περιπτώσεις παραπλάνησης του παρελθόντος και γνωρίζοντας τις συνέπειες αυτών, η εργασία προσπαθεί να κάνει ανάλυση κινδύνου επισταμένα στη συγκεκριμένη περίπτωση.

Επεξεργάζοντας όλους τους πιθανούς κινδύνους από το αν η Τουρκία επιλέξει ή κατά την διάρκεια της ειρήνης ή κατά την διάρκεια πολέμου να κινηθεί σε πολιτικές παραπλάνησης, είναι ένα σημαντικό εργαλείο στα χέρια της ελληνικής πλευράς ώστε να ιεραρχήσει, να αξιολογήσει και να οριοθετήσει μέτρα αντιμετώπισης τέτοιων πρακτικών.

Συνήθως σύμφωνα με την διεθνή βιβλιογραφία τα δημοκρατικά καθεστώτα καταφεύγουν σε δραστηριότητες παραπλάνησης κατά την διάρκεια ενός πολέμου.

Αντίθετα, τα απολυταρχικά καθεστώτα ή τα καθεστώτα που βρίσκονται σε διαδικασία μετάβασης υποστηρίζουν ότι η άρνηση και η παραπλάνηση αποτελούν ένα συνεχές εργαλείο εσωτερικής διακυβέρνησης, ως εκ τούτου τις χρησιμοποιούν εκτεταμένα και στην εξωτερική και αμυντική τους πολιτική.(Godson, Roy & Wirtz, James J. 2005, pp 4-7).

Με βάση του ανωτέρω είναι σαφές από τον καθένα και γνωρίζοντας την πολιτική κατάσταση της Τουρκίας, πως θα κινηθεί η Τουρκία τα επόμενα χρόνια. Χωρίς να συγχέουμε την προπαγάνδα η οποία διαφοροποιείται από την παραπλάνηση κανείς δεν θα αμφισβητήσει το γεγονός ότι οι πολιτικές του Ερντογάν χαρακτηρίζονται από έντονη προπαγάνδα που θεωρείται, σωστότερα, ως ένα εργαλείο που χρησιμοποιείται σε επιχειρήσεις παραπλάνησης .(Shulsky, Abram 2005, pp.18-19).

Ως εκ τούτου οι εξελίξεις στην Νοτιοανατολική Μεσόγειο είναι ταχύτερες οπότε η ελληνική πλευρά θα πρέπει να αναγνωρίσει όλους τους πιθανούς κινδύνους και να επαναξιολογήσει τους τρόπους αντιμετώπισής τους πράγμα που ήδη κάνει, εξειδικεύοντας όμως ακόμα περισσότερο στις συνέπειες από μία ευρύτερη παραπλάνηση από την σύμμαχο χώρα.

Η συγκεκριμένη εργασία κάνει χρήση της μεθόδου (Risk Ranking Matrix) χρησιμοποιώντας 3 σημεία κλίμακας γενικής βαθμολόγησης (High-Medium-Low).Θα χρησιμοποιηθούν οι περιπτώσιολογικές μελέτες των περιπτώσεων παραπλάνησης σε περίοδο ειρήνης (περίπτωση Κούβας και Ε.Σ.Σ.Δ εναντίον Η.Π.Α κατά την διάρκεια του Ψυχρού Πολέμου) και κατά τη διάρκεια εμπόλεμης περιόδου (Επιχείρηση Barbarossa, Πόλεμος Yom Kippur).(Κωνσταντόπουλος 2015, σσ. 83-142). Επίσης θα αντληθούν και άλλα στοιχεία από άλλες περιπτώσεις παραπλάνησης του παρελθόντος κυρίως όσο αναφορά τις συνέπειες αυτών και κατά πόσο θα μπορούν να χρησιμοποιηθούν από την γειτονική χώρα και θα αναλυθεί η πιθανότητα και ο αντίκτυπος που θα έχει με τέτοια επιλογή.

2. Θεωρητικό υπόβαθρο

2.1 Ορισμοί

Για να μπορέσουμε να κτίσουμε το κατάλληλο θεωρητικό υπόβαθρο ώστε να συνεχίσουμε την περαιτέρω ανάλυση ρίσκου, σκόπιμο είναι να αναφερθούν οι ορισμοί που έχουν κατά καιρό δοθεί από την ακαδημαϊκή κοινότητα για την παραπλάνηση. Αποκρυσταλλώνοντας τους κυριότερους ορισμούς γίνεται προσπάθεια για την παράθεση των πιο ολοκληρωμένων ορισμών.

Ξεκινώντας τον πρώτο ορισμό αναφέρουμε την παραπλάνηση ως «την ικανότητα να αποτρέψεις ή να εξασθενίσεις τη συλλογή πληροφοριών από τον εχθρό. (Goldman 2006, p.37). Στο ίδιο μήκος κύματος κινείται και ορισμός που αναφέρει ότι η παραπλάνηση αφορά όλες εκείνες τις «δραστηριότητες και τα προγράμματα που είναι σχεδιασμένα για να εξαλείψουν, εξασθενίσουν, υποβιβάσουν ή να εξουδετερώσουν την αποτελεσματικότητα της συλλογής πληροφοριών, στα πλαίσια κάθε ή όλων των μορφών συλλογής, ανθρώπινων και τεχνολογικών». (Bruce, James B. & Bennett, Michael, 2008, pp.123)

Συνεχίζοντας δίνοντας έμφαση στους λήπτες αποφάσεων υπάρχει και ο πιο απλοϊκός ορισμός που αναφέρει για την παραπλάνηση ως «την εσκεμμένη προσπάθεια από τον παραπλανώντα να χειραγωγήσει τις αντιλήψεις των διαμορφωτών των αποφάσεων του στόχου, προκειμένου να κερδίσει ένα ανταγωνιστικό πλεονέκτημα» (Handel 1989,310) ή ακόμα ως «την προσπάθεια ενός κράτους να αναγκάσει έναν αντίπαλο να πιστέψει κάτι που δεν είναι αλήθεια» (Godson, Roy & Wirtz, James J. 2005, pp.1-2).

Από την άλλη πλευρά τέλος, ο Mearsheimer μιλάει για την δημιουργία μιας «καλυμμένης ιστορίας» η οποία θα έχει το ρόλο δολώματος ώστε ο αντίπαλος να οδηγηθεί σε λανθασμένα συμπεράσματα και να κινηθεί προς όφελός μας. Θεωρεί ότι η παραπλάνηση είναι η περίπτωση στην οποία «ένα άτομο εσκεμμένα λαμβάνει μέτρα που έχουν σχεδιαστεί για να αποτρέψουν άλλους να αποκτήσουν γνώση της πλήρους αλήθειας – όπως την αντιλαμβάνεται το άτομο αυτό– για ένα συγκεκριμένο ζήτημα». Γι' αυτόν, ο απώτερος στόχος είναι να μην παρέχουμε μία ευθεία ή ολοκληρωμένη περιγραφή των γεγονότων. (Mearsheimer 2011, pp.27-28).

Αυτό που πρέπει να ξεκαθαριστεί από την αρχή είναι ο διαχωρισμός της παραπλάνησης από τον αιφνιδιασμό καθώς επίσης και την ξεκάθαρη διαφορά από την προπαγάνδα. Αρχικά η παραπλάνηση δεν θεωρείται μία από τις βασικές αρχές του πολέμου ενώ ο αιφνιδιασμός θεωρείται σημαντικός παράγοντας σε όλες τις εκφάνσεις του πολέμου. (Κωνσταντόπουλος 2015 ,σσ.77-78). Όπως έχει ειπωθεί χαρακτηριστικά «αν ο αιφνιδιασμός είναι το κλειδί για την νίκη, η παραπλάνηση είναι το κλειδί για τον αιφνιδιασμό» (Barton Whaley 1969, p.263). Η δε προπαγάνδα έχει σκοπό να

επηρεάσει την κοινή γνώμη και τις πεποιθήσεις της και έχει ως στόχο τον ευρύτερο πηθησμό μιας χώρας παρά τους λήπτες αποφάσεων αυτής. (Κωνσταντόπουλος 2015, σ.78).

Κλείνοντας με την κατηγορία των ορισμών,ειδικότερα στο πλαίσιο των ενόπλων δυνάμεων, σαν Στρατιωτική παραπλάνηση ορίζεται ως «οι ενέργειες που εκτελούνται, για να εξαπατήσουν ηθελημένα το προσωπικό του εχθρού που παίρνει αποφάσεις σχετικά με τις φίλιες στρατιωτικές δυνατότητες, τις προθέσεις, τις επιχειρήσεις που σχεδιάζονται, καθώς και για να εξαναγκάσουν τον αντίπαλο να εκδηλώσει συγκεκριμένες ενέργειες οι οποίες θα βοηθήσουν στην εκπλήρωση της αποστολής» Η Στρατιωτική Παραπλάνηση μπορεί να χρησιμοποιηθεί σε όλες τις φάσεις των στρατιωτικών επιχειρήσεων (JP 3-58 1996, ch.V).

2.2 Ιστορική Αναδρομή

Η παραπλάνηση κάνει την εμφάνισή της από τότε που ξεκίνησε το ανθρώπινο είδος να κάνει πολέμους μεταξύ του. Αυτό που πρέπει να μας μείνει είναι ότι η χρησιμοποίηση της παραπλάνησης στις διάφορες συγκρούσεις κατά την διάρκεια της ιστορίας επηρεαζόταν από το κλίμα της εποχής και τις κυρίαρχες αρχές που διακατείχαν την εκάστοτε κοινωνία και πότε ήταν η εφαρμογή της στο ναδίρ της και πότε στο ζενίθ της.

Στην αρχαία Ελλάδα ο Όμηρος εξήρε την έννοια της παραπλάνησης και αναφέρει: « Η δια δόλου ή δια της βίας » (Πολύαινος 1994, σ.28). Εκείνη την περίοδο μάλιστα που γράφει ο Όμηρος διαδραματίστηκε το πιο τρανταχτό παράδειγμα παραπλάνησης στην αρχαία Τροία, ο Δούρειος Ίππος.Ο πολυμήχανος Οδυσσέας έπεισε τους Τρώες και τοποθέτησαν το τεράστιο ξύλινο ίππο εντός των αδιαπέραστων τειχών τους ως ένδειξη φιλίας και πρόθεσης ειρήνης. (Κωνσταντόπουλος 2015, σ.73).Αυτό βέβαια ήταν η αρχή του τέλους για τους Τρώες με τα γνωστά αποτελέσματα.Ότι δεν κατάφερε για δέκα χρόνια η ανδρεία του πιο θαρραλλέου στρατιώτη της εποχής (Αχιλλέας) και ο πολυάριθμος στρατός των Ελλήνων, το πέτυχε η πολυμηχανία και πανουργία του Οδυσσέα.(Κωνσταντόπουλος 2015, σ.73).

Τον 5^ο αιώνα π.Χ ο Σουν Τσου γράφοντας την Τέχνη του Πολέμου γίνεται μαζί με τους Θουκυδίδη και Κλαούζεβιτς ένας από τους κορυφαίους στρατηγικούς αναλυτές. (Κολιόπουλος 2008, σ.73).Αποτελεί έναν από τους κύριους στρατηγικούς υποστηρικτές της παραπλάνησης και την σημασία που δίνει σε αυτήν στην διεξαγωγή του πολέμου και οι απόψεις του βρίσκονται στη ακριβώς αντίθετη πλευρά σε σχέση με τον Κλαούζεβιτς.

«Όλος ο πόλεμος βασίζεται στην παραπλάνηση» (Κολιόπουλος Ι, Πλατιάς Αθ. 2015, σ.223). Σε αυτήν ακριβώς στη φράση κρύβεται όλη η σκέψη του Σουν Τσου. Η

κεντρική ιδέα είναι ο εχθρός να πιστέψει το ακριβώς το αντίθετο σε σχέση με αυτό που θέλουμε να κάνουμε εμείς. Έχοντας άριστη συλλογή πληροφοριών για τη διάταξη μάχης του εχθρού και αποκρύπτοντας την διάταξη και τις προθέσεις μας θα μπορέσουμε να συγκεντρώσουμε τις δυνάμεις μας και να επιτεθούμε στο σημείο που οι εχθρικές δυνάμεις είναι ακόμα διάσπαρτες και ασυγκρότητες. (Κολιόπουλος 2008, σ.89)

Στο ίδιο μοτίβο κινήθηκε και τα επόμενα χρόνια όλη η στρατηγική σκέψη της Ανατολής επηρεαζόμενη σαφώς από τις επιταγές του Σουν Τσου δίνοντας μεγάλη σημασία στην συλλογή πληροφοριών στην κατασκοπεία και φυσικά στην παραπλάνηση. (Κολιόπουλος 2008, σ.104).

Τα επόμενα χρόνια είναι πάρα πολλά τα παραδείγματα παραπλάνησης στην Αρχαία Ελλάδα, στην Ρωμαϊκή Αυτοκρατορία και στο Βυζάντιο. (Handel 1987, p.2). Επικράτησε για τα επόμενα χρόνια αυτά που αναφέραμε στην εισαγωγή του κεφαλαίου. Η αρχές του Χριστιανισμού και της Ιπποσύνης που κυριαρχούσαν στην Μεσαιωνική Ευρώπη και η γενικότερη κουλτούρα της τότε κοινωνίας, απαγόρευαν την χρησιμοποίηση τακτικών παραπλάνησης με αποτέλεσμα αυτή να χρησιμοποιηθεί ελάχιστα. (Κωνσταντόπουλος 2015, σ.74)

Στη Γαλλική επανάσταση αυτό που επικρατούσε εκείνη την περίοδο με την εμφάνιση του Ναπολέοντα αλλά και του Αντουάν –Ανρί Ζομινί, ήταν η έμφαση στις βασικές αρχές του πολέμου, στη συγκέντρωση δυνάμεων, στην ενότητα διοίκησης και στα καίρια πλήγματα στα αποφασιστικά σημεία του αντιπάλου. (Κολιόπουλος 2008, σσ.136-138).

Αυτός που έβαλε “ταφόπλακα” στην χρησιμοποίηση της παραπλάνησης στο τακτικό, επιχειρησιακό και κυρίως στο στρατηγικό επίπεδο, ήταν ο Καρλ Φον Κλαούσεβιτς. Ο σπουδαίος αυτός στρατηγικός αναλυτής παρουσιάζεται αρκετά επιφυλακτικός για την χρησιμότητα της παραπλάνησης, κυρίως στο τελευταίο επίπεδο αυτό της στρατηγικής. (Κολιόπουλος 2008, σ.167). Θεωρεί ότι είναι πιο εύκολη η λειτουργία της παραπλάνησης και του αιφνιδιασμού σε τακτικό επίπεδο λόγω της περιορισμένης κλίμακας και χρόνου. (Κολιόπουλος 2008, σ.167).

Υποστηρίζει η κύρια πολεμική προσπάθεια μας, πρέπει να είναι απέναντι στο ισχυρότερο σημείο της εχθρικής πολεμικής προσπάθειας και εναντίον του κύριου κέντρου βάρους του αντιπάλου, που είναι συνήθως οι αντίπαλες ένοπλες δυνάμεις. (Κολιόπουλος 2008, σ.168).

Η νίκη θα προέρθει μέσω της καταστροφής των εχθρικών δυνάμεων και διαμέσου της «αποφασιστικής μάχης» όπου θα συμμετέχουν όλες οι στρατιωτικές δυνάμεις. (Κολιόπουλος 2008, σ.161). Έτσι υποστηρίζει ότι είναι σπατάλη δυνάμεων και χρόνου

η χρησιμοποίηση της παραπλάνησης, αν και θεωρεί ότι είναι πιο ελκυστική η καταφυγή σε αυτήν από την ασθενέστερη πλευρά. (Κωνσταντόπουλος 2015, σ. 82).

Η παραπλάνηση έφτασε στο χαμηλότερο σημείο αξιοποίησης όλο αυτό το χρονικό διάστημα που αναφέραμε και μέχρι τον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο. Αντίθετα στον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, η παραπλάνηση χρησιμοποιήθηκε πολύ έντονα και κυρίως από τους Συμμάχους και τους Βρετανούς. (Κωνσταντόπουλος 2015, σ.74). Πολλά είναι τα παραδείγματα παραπλάνησης κυρίως σε τακτικό επίπεδο στον Β΄ Παγκόσμιο πόλεμο που κατάφερε η «Μαγική Συμμορία» του Τζάσπερ Μασκελάιν της Μ.Βρετανίας, όπου κατάφερε να «εξαφανίσει» το «Λιμάνι της Αλεξάνδρειας» (22/6/1941), να προφυλάξει τον Σεπτέμβριο του 1941 την Διώρυγα του Σουεζ, και ιδιαίτερα να εξαπατήσει τους Γερμανούς στη μάχη του Ελ Αλαμίν. (Robert J. Stokes, 2012).

2.3 Το παρόν και το μέλλον της παραπλάνησης

Ο ταχύτατος ρυθμός εξέλιξης της τεχνολογίας, συνιστά ένα γεγονός σημαντικό για τις στρατιωτικές επιχειρήσεις συνολικά, πόσο μάλλον και για το αν η παραπλάνηση εξακολουθεί να είναι τόσο σημαντική και αποτελεσματική όσο στο παρελθόν τόσο στη ειρήνη και στον πόλεμο. (Κωνσταντόπουλος 2015 σ.152).

Την σημερινή πλέον εποχή με τους υπολογιστές που παρέχουν τη δυνατότητα να αλλάξουν γρήγορα και εύκολα εικόνες και βίντεο απρόσκοπτα και επίσης προσθέτοντας τον κατάλληλο ήχο και δημιουργώντας εικόνες από γεγονότα που δεν συνέβησαν, οι τροποποιημένες εικόνες έχουν οριστεί να αποτελέσουν ένα κρίσιμο στοιχείο προπαγάνδας και εξαπάτησης. (Scot Macdonald 2007, p.179).

Τα κανάλια παραπλάνησης έχουν φτάσει σε τεράστιο αριθμό και θα συνεχίζουν να αυξάνουν εκθετικά. Ο παραπλανών θα μπορεί να μεταδώσει την ψευδή εικόνα της πραγματικότητας στον στόχο του, χρησιμοποιώντας πλέον τόσα πολλά εργαλεία που του παρέχει η τρομακτική εξέλιξη της τεχνολογίας και η ικανότητα διάδοσης της πληροφορίας. (Κωνσταντόπουλος 2015, σ.152).

Από την άλλη πλευρά μπορεί τα κομμάτια του παζλ να έχουν γίνει πιο πολλά, και ο αναλυτής των πληροφοριών να έχει περισσότερη δουλειά για να συνθέσει την σωστή εικόνα, παρόλα αυτά έχει στην διάθεση του περισσότερα κανάλια ώστε να αξιολογήσει σωστά τις πληροφορίες, να επιβεβαιώσει με περισσότερες πλέον πηγές την πραγματικότητα και να φτιάξει την σωστή εικόνα, ώστε πλέον οι λήπτες αποφάσεων να κάνουν τις σωστές επιλογές. (Κωνσταντόπουλος 2015, σ.152).

Με αφορμή επίσης του πολέμου στο Κόσοβο όπου οι Σέρβοι κάνοντας χρήση αξιοσημείωτες τεχνικές παραπλάνησης, με σαφώς χαμηλότερο επίπεδο τεχνολογίας από αυτό των Αμερικανών, μπόρεσαν να επιτύχουν απτά αποτελέσματα, γεννιέται το ερώτημα αν η τεχνολογική υπεροχή από μόνη της δίνει τις λύσεις. (Jon Latimer 2001,

pp.307-309).Το παράδειγμα αυτό έδειξε ότι η καταφυγή σε σωστές πρακτικές παραπλάνησης μπορεί να δώσει το συγκριτικό πλεονέκτημα ώστε να μειώσει την διαφορά στην πληροφοριακή υπεροχή των κρατών που έχουν πρωταγωνιστικό ρόλο στο διεθνές σύστημα. (Κωνσταντόπουλος 2015, σ.152).

Κλείνοντας το μόνο σίγουρο είναι ότι οι πόλεμοι κερδίζονται στο πεδίο της μάχης και μετά από σκληρή προσπάθεια.Η σωστή παραπλάνηση και η πληροφορία δεν είναι η επιταγή της νίκης.(Handel Michael I.1989,pp.343-344).Σε αυτό που θα συμφωνήσουμε είναι ότι «Θα ήταν υπερβολή να πούμε ότι η επιτυχημένη παραπλάνηση από μόνη της καθιστά εφικτή τη νίκη στους πολέμους. Αλλά, είναι ακριβώς τότε που οι πόροι εξαντλούνται και τα καθήκοντα είναι πολλά, τότε που οι δυνάμεις είναι ίσες και η έκβαση του πολέμου ισορροπεί σε ένα σχοινί, που η επιτυχημένη παραπλάνηση έχει τη μεγαλύτερη σημασία» (Handel Michael I. 1989, p.342).

3. Η Παραπλάνηση στις ένοπλες δυνάμεις

Φεύγοντας από τα στενά όρια της θεωρητικής προσέγγισης της παραπλάνησης και την σκοπιά που την βλέπουν οι θεωρητικοί της στρατηγικής, θα προσπαθήσουμε να την εντάξουμε στα στενά όρια των πληροφοριακών επιχειρήσεων έναν όρο που έχει εισαχθεί από τα μέσα περίπου της δεκατίας του '90 και αποτελεί την εξέλιξη του «Πληροφοριακού Πολέμου»(ΠΠ) ή του «Πολέμου Διοίκησης και Ελέγχου», ο οποίος βρήκε πεδίο εφαρμογής στον πρώτο πόλεμο του κόλπου στο Ιράκ. (Molander, Riddile, Wilson 1996). Όπως έγινε κατανοητό η παραπλάνηση και ιδιαίτερα η στρατιωτική παραπλάνηση αποτελεί ένα εργαλείο για την διεξαγωγή γενικότερα των πληροφοριακών επιχειρήσεων που θα αναλύσουμε και παρακάτω.

Όπως αναφέρθηκε και στο προηγούμενο κεφάλαιο τα σύγχρονα επικοινωνιακά και πληροφοριακά μέσα και συστήματα, έχουν δυνατότητα άμεσης πρόσβασης σε όλο το φάσμα των πολιτικοστρατιωτικών δραστηριοτήτων και επιρροή στη συμπεριφορά και τις αντιδράσεις, όχι μόνο των ενδιαφερομένων λαών αλλά και της παγκόσμιας κοινής γνώμης. Επιπλέον, η δυνατότητα επιρροής και η άμεση εξάρτηση της σύγχρονης κοινωνίας από τη ροή πληροφοριών, είναι ιδιαίτερα σημαντική σε περιόδους κρίσης και συγκρούσεων, καθότι επηρεάζει τους συμμετέχοντες στη λήψη αποφάσεων διεθνώς και καθιστά τη διαχείριση των πληροφοριών σημαντικό παράγοντα, για τη διαμόρφωση της καταστάσεως. (Bergowitz 2001).

Αξίζει να σημειωθεί ότι η παγκοσμιοποίηση και η διασύνδεση επικοινωνιακών και πληροφοριακών συστημάτων, σε συνδυασμό με τη δυνατότητα πρόσβασης στην πληροφοριακή υποδομή μιας χώρας από όλα τα σημεία της υδρογείου, παρέχει δυνατότητες επιχειρησιακής εκμετάλλευσης. Παράλληλα όμως, αυξάνει και την τρωτότητα της φιλίας πληροφοριακής υποδομής. Επιπρόσθετα, η υποδομή που υποστηρίζει και διακινεί την πληροφορία (προσωπικό, εξοπλισμός και διαδικασίες) αποτελεί πλέον στόχο υψηλής στρατιωτικής και όχι μόνο αξίας, αναδεικνύοντας ένα νέο πεδίο επιχειρήσεων. Ως εκ τούτου, απαραίτητη είναι η συνεχής και αποτελεσματική διεξαγωγή σύγχρονων Πληροφοριακών Επιχειρήσεων, οι οποίες: α) Αξιολογούν το Πληροφοριακό Περιβάλλον. β) Εξασφαλίζουν τον έγκαιρο εντοπισμό και την αποτελεσματική διαχείριση των προκλήσεων γ) Συντονίζουν τις δραστηριότητες με τις οποίες γίνεται εκμετάλλευση των οικείων δυνατοτήτων μας, με σκοπό την κατάλληλη διαμόρφωση του Πληροφοριακού Περιβάλλον και την κάμψη της θέλησης του αντιπάλου, αποτελώντας πολύτιμο εργαλείο επιρροής στάσεων, αντιλήψεων και συμπεριφορών επιλεγμένων ακροατηρίων. (JP 3-13 2012).

3.1 Οι Πληροφοριακές Επιχειρήσεις

Οι πληροφοριακές επιχειρήσεις διακρίνονται σε Επιθετικές και Αμυντικές Πληροφοριακές Επιχειρήσεις. Αυτό που πρέπει να μας μείνει είναι ότι δεν εκτελούνται απαραίτητα ταυτόχρονα με τις υπόλοιπες επιχειρήσεις, δηλαδή μπορεί ένα κράτος να εκτελεί αμυντικές επιχειρήσεις αλλά επιθετικές πληροφοριακές επιχειρήσεις και αντίθετα. (JP 3-13 2012).

Για την διεξαγωγή των Επιθετικών και Αμυντικών Επιχειρήσεων απαιτούνται συγκεκριμένες στρατιωτικές δραστηριότητες οι οποίες για τις Επιθετικές Πληροφοριακές Επιχειρήσεις (ΕΠΕ) είναι οι εξής: 1) Η Παραπλάνηση 2) Η Ασφάλεια των Επιχειρήσεων 3) Ο Ηλεκτρονικός Πόλεμος (ΗΠ) 4) Η Φυσική Προσβολή 5) Οι Ψυχολογικές Επιχειρήσεις (ΨΕ) και 6) Οι Επιθετικές Επιχειρήσεων Δικτύων (ΕΕΔ) με την πρώτη στρατιωτική δραστηριότητα να είναι αυτή που μας ενδιαφέρει και θα αναλύσουμε στη συνέχεια. (JP 3-13 2012).

Από την άλλη πλευρά οι Αμυντικές Πληροφοριακές Επιχειρήσεις (ΑΠΕ) απαιτούν τις εξής στρατιωτικές δραστηριότητες: 1) Αντι-Παραπλάνηση (Counter-Intelligence) 2) Ασφάλεια Επιχειρήσεων 3) Ηλεκτρονικός Πόλεμος (ΗΠ) 4) Ασφάλεια Δεδομένων 5) Αντι-Προπαγάνδα και 6) Αμυντικές Επιχειρήσεων Δικτύων (ΑΕΔ) (JP 3-13 2012). Παρατηρούμε ότι στις Αμυντικές Πληροφοριακές Επιχειρήσεις σε σχέση με τις αντίστοιχες Επιθετικές, η Παραπλάνηση αντικαθίσταται από την Αντι-Παραπλάνηση, οι Ψυχολογικές Επιχειρήσεις από την Αντι-Προπαγάνδα και οι Επιχειρήσεις Δικτύων ακολουθούν την αντίστοιχη κατεύθυνση των επιχειρήσεων. (JP 3-13 2012).

3.2 Από τις Επιθ. Πληροφ. Επιχ. Η-Στρατιωτική Παραπλάνηση

Η Στρατιωτική Παραπλάνηση όπως έχει ενταχθεί στην Επιχειρησιακή Σχεδίαση των ενόπλων Δυνάμεων θα διαπιστώσουμε ότι δεν διαφέρει σχεδόν καθόλου με το πως την αντιλαμβάνονται οι θεωρητικοί στρατηγικοί αναλυτές. Επί της ουσίας οι σχεδιαστές του Δόγματος των Ενόπλων Δυνάμεων κάθε χώρας, έχουν εντάξει την θεωρητική προσέγγιση της παραπλάνησης όπως αυτή αναλύθηκε παραπάνω στα επιχειρησιακά σχέδια και σε πρακτικούς τρόπους εφαρμογής επιχειρήσεων παραπλάνησης.

Διαμέσου της στρατιωτικής παραπλάνησης γίνεται προσπάθεια εξαπάτησης των ληπτών αποφάσεων του αντιπάλου, όσον αφορά τις στρατιωτικές δυνατότητες του παραπλανών κράτους, τις προθέσεις του και γενικά τις επιχειρήσεις του. Πρέπει να εμφανιστεί στο μέρος που θα δεχθεί την εξαπάτηση με τον πιο πιστευτό τρόπο, μια λανθασμένη παραπλανητική εικόνα ώστε να λειτουργήσει με τον πιο επιθυμητό τρόπο στις κρίσιμες στιγμές κατά την διάρκεια του πολέμου ή της έντασης ή ακόμα και κατά την διάρκεια της ειρήνης. (JP 3-58 1996, ch. VI).

Ουσιαστικά ο τρόπος που θα λειτουργήσει ο εχθρός είναι ακριβώς ο αντικειμενικός σκοπός της παραπλάνησης. Παρά την τεράστια εξέλιξη της τεχνολογίας και των διατιθέμενων μέσων ο κύριος στόχος της παραπλάνησης είναι η ανθρώπινη σκέψη ,γιατί αυτός είναι που παίρνει αποφάσεις και είναι τρωτός και έχει αδυναμίες άρα μπορεί να παραπλανηθεί.(JP 3-13 2012).

Ευκαιρίες χρησιμοποίησης της Στρατιωτικής Παραπλάνησης εμφανίζονται στις περισσότερες στρατιωτικές επιχειρήσεις. Οι διοικητές μπορεί να χρησιμοποιήσουν τη Στρατιωτική Παραπλάνηση για να δημιουργήσουν ευνοϊκές καταστάσεις για την επιτυχία, ενώ προετοιμάζονται για την ανάπτυξη των δυνάμεων. Μόλις επιτευχθεί αυτό, οι διοικητές μπορούν να προσαρμόσουν τους στόχους της παραπλάνησης για να υποστηρίξουν κάθε φάση της επιχείρησης. Η πιθανότητα της επιτυχίας αυξάνεται, όταν οι διοικητές εξετάζουν την παραπλάνηση έγκαιρα, κατά τη διαδικασία λήψης αποφάσεων. (JP 3-58 1996).

Όπως αναλύσαμε παραπάνω η Στρατιωτική παραπλάνηση αποτελεί ένα αναπόσπαστο κομμάτι των Επιθετικών και Αμυντικών Πληροφοριακών Επιχειρήσεων. Ο κυριότερος σκοπός είναι να εξαπατήσει τους εχθρούς για την διάταξη, τις στρατιωτικές ικανότητες, τα αδύνατα σημεία και τις προθέσεις της φίλιας δύναμης. Αποτελεί ένα σημαντικό εργαλείο στα χέρια του εκάστοτε Διοικητή (αναφερόμενοι σε οποιαδήποτε επίπεδο Διοίκησης), διότι η Στρατιωτική παραπλάνηση μπορεί να διαταράξει την ικανότητα του αντιπάλου να πάρει σωστή απόφαση αλλά και να συγχρονίσει τις επιχειρήσεις του. Μπορεί επίσης να οδηγήσει τις αντίπαλες Πληροφοριακές Επιχειρήσεις μακριά από τις αντίστοιχες φίλιες, με αποτέλεσμα να αυξήσει την αβεβαιότητα του και αυτό με τη σειρά να αποδυναμώσει τη θέλησή του να αγωνιστεί και να οδηγήσει σε γενικευμένη αποκλιμάκωση της σύγκρουσης. Τέλος η Στρατιωτική Παραπλάνηση βοηθά επίσης την προστασία των φίλιων δυνάμεων απέναντι στις αντίπαλες Επιθετικές Πληροφοριακές Επιχειρήσεις (JP 3-13.1 2002).

3.3 Κατηγορίες Στρατιωτικής Παραπλάνησης

Σε αντιδιαστολή των επιπέδων όπου διακρίνουμε την παραπλάνηση - στρατηγική, επιχειρησιακή τέχνη, τακτική και οπτικά συστήματα- (Handel 1989, p.315) όπου η κατηγοροποίηση βασίζεται στα διαφορετικά επίπεδα στρατηγικής, κάτι ανάλογο συναντάται και στις πέντε κατηγορίες Στρατιωτικής παραπλάνησης.

1) **Στρατηγική Στρατιωτική Παραπλάνηση** η οποία διεξάγεται από τους Ανώτατους Στρατιωτικούς Διοικητές της κάθε χώρας και έχει ως σκοπό τις στρατιωτικές και πολιτικές ενέργειες του αντιπάλου που υποστηρίζουν τους στρατηγικούς στρατιωτικούς στόχους, τις πολιτικές και τις επιχειρήσεις των αντιπάλων εκ προκειμένου Ενόπλων Δυνάμεων (JP 3-58 1996 ,p. I-1)

2) **Επιχειρησιακή Στρατιωτική Παραπλάνηση** η οποία λαμβάνει χώρα σε ένα συγκεκριμένο Θέατρο Επιχειρήσεων για να συνδράμει σε πολύτιμες επιχειρήσεις. Επιδρά αποτελεσματικά στις ενέργειες του αντιπάλου με τρόπο ευνοϊκό για τους στόχους και τις επιχειρήσεις της προϊστάμενης Αρχής. Για τις στρατιωτικές δυνάμεις, αποτελεί μια υποκατηγορία της στρατιωτικής παραπλάνησης υπηρεσιών. (JP 3-58 1996, p. I-1)

3) **Τακτική Στρατιωτική Παραπλάνηση.** Έχει σαν σκοπό να διαβάλλει τις σωστές αποφάσεις του αντιπάλου διοικητή σε οποιοδήποτε επίπεδο διοίκησης. Είναι δεδομένο, ότι είναι από ανώτερα κλιμάκια διοίκησης επιτηρούμενη και ελεγχόμενη και προσπαθεί να επηρεάσει τον αντίπαλο διοικητή, να λειτουργήσει με τέτοιο τρόπο που θα ευνοήσει τους τακτικούς στόχους του κράτους που θα “διαπράξει” παραπλάνηση. Όπως και πριν για τις στρατιωτικές δυνάμεις, αποτελεί μια υποκατηγορία της στρατιωτικής παραπλάνησης υπηρεσιών. (JP 3-58 1996, p. I-2)

4) **Στρατιωτική Παραπλάνηση για Υποστήριξη Ασφάλειας Επιχειρήσεων.** Έχει ως σκοπό να υποσκελίσει την δυνατότητα του αντιπάλου να ξεχωρίσει τους αδύνατους πυλώνες πάνω στους οποίους στηρίζεται η Ασφάλεια των Επιχειρήσεων. Τα χαρακτηριστικά της είναι ότι στοχοθετεί τις πληροφοριακές λειτουργίες του αντιπάλου, ενώ συσχετίζεται σχεδόν με όλες τις επιχειρήσεις αναγνώρισης και επιτήρησης και πληροφοριών. (JP 3-58 1996, p. I-2)

5) **Παραπλάνηση Δυνάμεων των Κλάδων.** Σχεδιάζεται και διεξάγεται από τις δυνάμεις των κλάδων και αποτελούν μέρος της συνεισφοράς των Κλάδων στις διακλαδικές επιχειρήσεις διαμέσου του Διακλαδικού εγχειριδίου σχεδίασης. Η παραπλάνηση των Κλάδων είναι σχεδιασμένη για να προστατεύσει και να ενισχύσει τη μαχητική ικανότητα των δυνάμεων των Κλάδων και των συστημάτων τους. (JP 3-58 1996, p-2)

3.4 Αρχές Στρατιωτικής Παραπλάνησης

Στη συνέχεια παραθέτουμε την λίστα (checklist) των αρχών που διέπουν την στρατιωτική παραπλάνηση. Η ενίσχυση της αξιοπιστίας της παραπλάνησης επιτυγχάνεται με την εφαρμογή της λίστας όχι απαραίτητα κατά γράμμα και με ευλαβική συνέπεια αλλά με δημιουργική σκέψη από τον εκάστοτε Διοικητή που θα αυξήσει περισσότερο την επιτυχία. Η λίστα από μόνη της και η εφαρμογή της δεν πιστοποιεί την επιτυχία. Μην λησμονούμε ότι η στρατιωτική εξαπάτηση είναι μια πτυχή της στρατηγικής και της τακτικής που συχνά χρησιμοποιείται αλλά αναγνωρίζεται σπάνια ακόμη και πολύ μετά από μια σύγκρουση έχει τελειώσει. Οι Ηνωμένες Πολιτείες και η Βρετανία, για παράδειγμα, έχουν μόνο τα τελευταία χρόνια αποχαρακτηρίσει τα αρχεία του Β' Παγκοσμίου Πολέμου δραστηριότητες εξαπάτησης. (Daniel, Herbig 1980, p.3)

1) **Εστίαση στο στόχο.** Το κύριο μέλημα των επιχειρήσεων παραπλάνησης είναι να εστιάσουν σε ένα στόχο παραπλάνησης. Ο στόχος παραπλάνησης είναι αυτός που θα πάρει την απόφαση που θα οδηγήσει στην επίτευξη και την επιτυχία της εξαπάτησης. Το αντίπαλο πληροφοριακό σύστημα δεν αποτελεί τον στόχο της παραπλάνησης αλλά είναι το κανάλι ώστε να φτάσει η ιστορία παραπλάνησης στο στόχο. Είναι σαφές ότι όσο καλύτερη είναι η γνώση για τον στόχο παραπλάνησης, όπως οι συνήθειες του, οι προκαταλήψεις, η νοοτροπία του και κυρίως πώς αντιδρά στα διάφορα είδη μηνυμάτων και ποιες πηγές θεωρεί αξιόπιστες, τόσο καλύτερο θα είναι το αποτέλεσμα που θα επιτευχθεί. (JP 3-58 1996, p.1-3)

2) **Εξαναγκασμός του Στόχου να Ενεργήσει.** Το αν ο στόχος παραπλάνησης οδηγηθεί ώστε να λάβει ή να μην λάβει συγκεκριμένα μέτρα που θα ευνοήσουν τις φίλιες επιχειρήσεις, είναι το μέτρο που θα θεωρηθεί μία επιχείρηση Στρατιωτικής Παραπλάνησης ως επιτυχημένη. Ο αντικειμενικός σκοπός γενικά της εξαπάτησης είναι το ζητούμενο αποτέλεσμα μιας επιχείρησης παραπλάνησης, να εκφράζεται σε σχέση με τι πρόκειται να κάνει ή να μην κάνει ο αντίπαλος στον κρίσιμο χρόνο-τόπο. Μια τέτοια επιχείρηση όπως είναι φυσικό απαιτεί συγκεκριμένες εργατώρες οι οποίες μεταφράζονται σε γενικευμένους υλικούς και φυσικούς πόρους οι οποίοι σε αντίθετη περίπτωση θα χρησιμοποιούνταν άμεσα εναντίον του αντιπάλου. Οποιαδήποτε επιχείρηση παραπλάνησης θα πρέπει να δημιουργεί ένα θετικό αντίβαρο στη ζυγαριά κόστους όφελους και να δημιουργεί ένα εκμεταλλεύσιμο πλεονέκτημα σε συγκεκριμένο χώρο και χρόνο. (FM 6-0 2014, p.11-2).

Ένας αντικειμενικός σκοπός της παραπλάνησης θεωρείται ότι έχει θετικό αποτέλεσμα όταν θα μπορέσει να αυξήσει στα αποφασιστικά σημεία την μαχητική ισχύ της φίλιας δύναμης ενώ ταυτόχρονα θα προστατεύει και τις φίλιες δυνατότητες και προθέσεις από συμβιβασμό. Επίσης θα έχει θετικό πρόσημο όταν θα κερδίζει και εκμεταλλεύεται τον αιφνιδιασμό ενώ θα παρέχει στις φίλιες δυνάμεις τον απαραίτητο χρόνο για ανεμπόδιστες δραστηριότητες κατά την είσοδο στον αγώνα και επί της ουσίας όταν θα δώσει την δυνατότητα στο μέρος που κάνει τη εξαπάτηση να πετύχει τους στόχους της με την ελάχιστη χρησιμοποίηση των πόρων της. (FM 6-0 2014, p.11-2).

3) **Συγκεντρωτικός Έλεγχος.** Είναι ιδιαίτερα σημαντική η ύπαρξη συγκεντρωτικού ελέγχου στις επιχειρήσεις στρατιωτικής παραπλάνησης. Θα πρέπει ένα μέλος της ευρύτερης ομάδας των πληροφοριακών επιχειρήσεων να οριστεί για την επιτήρηση της συγκεκριμένης επιχείρησης. Θα πρέπει η παραπλάνηση να συντονίζεται και να ελέγχεται στο ανώτατο δυνατό επίπεδο μιας επιχείρησης, ώστε αυτό να διασφαλίσει με τη σειρά του, την μη εμπλοκή άλλων αποστολών και ότι όλα τα μέλη θα υποστηρίζουν την ίδια ιστορία παραπλάνησης. (FM 6-0 2014, p.11-2).

4) **Πολλαπλά Μέσα.** Οι τεχνικές, οι μέθοδοι και οι πόροι που μπορούν να χρησιμοποιηθούν για να μεταφέρουν τις πληροφορίες στο στόχο παραπλάνησης περιλαμβάνουν τα μέσα παραπλάνησης. Όπως αναφέρθηκε ο στόχος παραπλάνησης

θα πρέπει να αναγκαστεί να υιοθετήσει την επιθυμητή αντίληψη η οποία του έχει "πλασαριστεί" από την ιστορία παραπλάνησης που θα αναπαριστά τις φίλιες ενέργειες. (JP 3-58 1996).

Οι επιχειρήσεις Στρατιωτικής Παραπλάνησης αναπαράγουν τις ενδείξεις που απεικονίζουν τις προθέσεις ή τις ικανότητες που δεν έχει ο διοικητής των φίλιων δυνάμεων. Το αντίπαλο σύστημα πληροφοριών μπορεί να αγνοήσει ή να μην λάβει υπόψη του τις σημαντικές ενδείξεις στην ιστορία παραπλάνησης, εάν αυτή διαβιβάζεται από μια μοναδική πηγή. Ο στόχος παραπλάνησης πρέπει να λαμβάνει όλες τις ενδείξεις και αληθινές και ψεύτικες, από διάφορες πηγές. Αυτή η κατάσταση προσδίδει αξιοπιστία στην ιστορία παραπλάνησης, επιτρέπει "την επαλήθευσή της" και παρέχει στο στόχο περισσότερες ευκαιρίες να καταλήξει στο συμπέρασμα ότι η παραπλάνηση είναι πραγματική. Εντούτοις, εάν οι ενδείξεις δεν είναι επαρκείς ή εάν ο στόχος υποψιάζεται τις πηγές, αυτή η διαπίστωση μπορεί να κινήσει αρκετές υποψίες για να εκθέσουν την παραπλάνηση.(JP 3-58 1996).

Οι φίλιες ενέργειες, που περιγράφει η ιστορία παραπλάνησης, είναι γεγονότα παραπλάνησης. Ένα γεγονός παραπλάνησης είναι τα μέσα παραπλάνησης που εφαρμόζονται σε συγκεκριμένο χρόνο και τόπο για την υποστήριξη μιας επιχείρησης παραπλάνησης. Οι ενδείξεις απεικονίζονται με τα μέσα παραπλάνησης τα οποία με την σειρά τους όπως αναφέραμε είναι οι τεχνικές, οι μέθοδοι και οι πόροι που μπορούν να χρησιμοποιηθούν για να μεταφέρουν τις πληροφορίες στο στόχο παραπλάνησης. Μπορούμε να διακρίνουμε τα μέσα παραπλάνησης σε α) φυσικά, β) τεχνητά και γ) διοικητικά ή διαχειριστικά μέσα.(JP 3-58 1996).

Όσο αφορά α) τα φυσικά μέσα αυτά περιλαμβάνουν κυρίως τις επιχειρήσεις μονάδων αναγνώρισης αλλά και την επαγρύπνηση και την μετακίνηση των δυνάμεων.Σαν φυσικά μέσα επίσης θεωρούνται ο εξοπλισμός ομοιωμάτων και δολωμάτων με συσκευές και οθόνες,καθώς και οποιαδήποτε δραστηριότητα που έχει την έννοια της επίδειξης ή του τρικ,όπως καπνός,συσκότιση,ηχητικούς ή οσφρητικούς δείκτες όπου έχουν ως σκοπό να εξαπατήσουν τους ανθρώπινους και τεχνικούς αισθητήρες. (JP 3-58 1996).

Ανακεφαλαιώνοντας, ως φυσικά μέσα θεωρούνται όλες εκείνες οι δραστηριότητες και οι πόροι που διατίθενται για να μεταφέρουν ή να διαψεύσουν συγκεκριμένες πληροφορίες σε ένα στόχο παραπλάνησης.Οι διάφορες από αέρα, ή από το έδαφος ή από το διάστημα ικανότητες πληροφοριών,επιτήρησης και αναγνώρισης του αντιπάλου δίνουν απλόχερα το πρόσφορο έδαφος για να "σπείρει" αλλά και να "φυτρώσει" η ιστορία παραπλάνησης.Τα φυσικά μέσα αποτελούν τους ενδείκτες που αναφέρουν τα προαναφερθέντα συστήματα πληροφοριών του αντιπάλου.(JP 3-58 1996).

β) *Τα τεχνητά μέσα* είναι όλα εκείνα τα στρατιωτικά υλικά και οι διάφορες επιχειρησιακές τεχνικές που εφαρμόζονται ώστε να μεταφέρουν ή να μη μεταφέρουν επιλεγμένες πληροφορίες προς το στόχο παραπλάνησης. Αυτό συμβαίνει με τη χρησιμοποίηση συγκεκριμένης ακτινοβολίας, την απορρόφηση ή την αντανάκλαση της ενέργειας, της εκπομπής ή της απορρόφησης των βιολογικών ουσιών και των πυρηνικών σωματιδίων. Επιγραμματικά στο ίδιο πλαίσιο ανήκει και η ηλεκτρονική παραπλάνηση λόγω της χρήσης τεχνικών μέσων για την επίτευξή της. Η παραπλανητική, η προσομοιωτική και η μιμητική ηλεκτρονική παραπλάνηση αποτελούν κατηγορίες αυτής, οι οποίες κάνοντας χρήση του ηλεκτρονικού φάσματος προσπαθούν την σχεδίαση και την δημιουργία ψευδούς Ηλεκτρονικής Διάταξης Μάχης (ΗΔΜ). (JP 3-58 1996).

γ) *Τα διοικητικά ή διαχειριστικά μέσα* είναι όλα εκείνα τα μέσα, μέθοδοι, τεχνικές που χρησιμοποιούνται για να μεταφερθούν ή να απαγορευθούν τα προφορικά, εικονογραφικά έντυπα στο στόχο παραπλάνησης και κυρίως με τη χρησιμοποίηση πλαστών υλικών. (JP 3-58 1996).

5) Υψηλό επίπεδο Ασφάλειας Επιχειρήσεων. Είναι αυτονόητο ότι για να θεωρηθεί μια επιχείρηση Στρατιωτικής Παραπλάνησης επιτυχημένη, θα πρέπει να περιβάλλεται με το απαραίτητο “πέπλο μυστικότητας” και να εφαρμόζεται η αρχή “Θα γνωρίζουν, όσοι απαραίτητο να γνωρίζουν”. Οι αντίπαλοι δεν πρέπει για κανένα λόγο να αντιληφθούν όχι μόνο την ιστορία παραπλάνησης καθ’αυτή, αλλά και ότι διεξάγεται εναντίον τους μια επιχείρηση παραπλάνησης, διότι θα αυξήσουν την ετοιμότητα και εγρήγορση τους. Αυτοί που δύνανται να γνωρίζουν τις πραγματικές λεπτομέρειες της επιχείρησης θα πρέπει να είναι μόνο αυτοί που επιτηρούν την διεξαγωγή της και αυτοί που παρέχουν αποτελεσματική υποστήριξη. Επίσης είναι οι ίδιοι που είναι υπεύθυνοι για τη διατήρηση της ισορροπίας όσο αναφορά, με τις προτεραιότητες της επιχείρησης και αυτοί που εκτιμούν σωστά την πιθανότητα για μια ενδεχόμενη αποκάλυψη της. (JP 3-13.4 2012, p.1-7).

6. Ενίσχυση της αλήθειας με ταυτόχρονη ελαχιστοποίηση του ψεύδους. Στην προσπάθεια επίτευξης της μεγαλύτερης επιτυχίας της Στρατιωτικής Παραπλάνησης συναντάται το εξής παράδοξο. Υπάρχει μια κόκκινη γραμμή που δεν πρέπει να περαστεί ή μια λεπτή ισορροπία μεταξύ των απαιτήσεων της Ασφάλειας των επιχειρήσεων και της Στρατιωτικής Παραπλάνησης. Θα πρέπει να περαστούν και κάποιες αληθείς πληροφορίες στον αντίπαλο ώστε να γίνει πιο πιστευτή η ιστορία παραπλάνησης. Οπότε όπως γίνεται αντιληπτό η εξαπάτηση λειτουργεί εις βάρος της Ασφάλειας των Επιχειρήσεων. Χρειάζεται επομένως προσεκτικός σχεδιασμός για να υπάρχει το ελάχιστο κόστος στο κομμάτι της διάδοσης σημαντικών πληροφοριών για να επιτευχθεί το μέγιστο αποτέλεσμα της παραπλάνησης. (JP 3-58 1996).

7. Η αρχή εξασφάλισης μέγιστης Ενσωμάτωσης και Επικαιρότητας. Ο χρόνος που θα χρειαστεί ο στόχος παραπλάνησης για να πάρει διορθωτικές ενέργειες πρέπει

να είναι μεγαλύτερος από το χρόνο που απαιτείται για να διεξαχθεί μια επιχείρηση Στρατιωτικής Παραπλάνησης. Αυτό μπορεί να επιτευχθεί εφόσον α) καθοριστεί ο εκτιμώμενος χρόνος που θα κάνει σωστές η λανθασμένες διορθωτικές ενέργειες ο στόχος παραπλάνησης και β) όταν ξεκινήσει η σχεδίαση όλων των φίλιων και αντιπάλων δραστηριοτήτων αντίθετα από εκείνον το χρόνο. Εκτός όμως από το χρονικό ορίζοντα της επιχείρησης Στρατιωτικής Παραπλάνησης αυτή θα πρέπει να είναι πλήρως ενσωματωμένη στη γενικότερη επιχείρηση. Κατά τη διαδικασία που θα ληφθούν οι αποφάσεις όσο αφορά την ανάπτυξη του τρόπου ενεργείας, της σύγκρισης και των εγκεκριμένων αποστολών θα πρέπει να αναπτύσσεται ταυτόχρονα και το σχέδιο της επιχείρησης παραπλάνησης. (FM 6-0 2014, p.11-3).

8. Η αρχή εκμετάλλευσης των προκαταλήψεων του στόχου. Συνήθως οι άνθρωποι κάνουν αποδεκτές τις πληροφορίες που ταιριάζουν στις προκαταλήψεις τους. Οι άνθρωποι βέβαια δεν γνωρίζουν, ότι η επιρροή των προκαταλήψεων τους είναι ιδιαίτερα δυνατή και επηρεάζουν τα μέγιστα τις αντιλήψεις και τις αποφάσεις τους. Παίρνοντας αυτό σαν δεδομένο, ο προσδιορισμός των προκαταλήψεων του στόχου που θα δεχθεί την παραπλάνηση είναι το ισχυρότερο όπλο στους σχεδιαστές της Στρατιωτικής Παραπλάνησης. (JP 3-58 1996).

Το βέλτιστο λοιπόν σενάριο είναι ο προσδιορισμός των προκαταλήψεων του στόχου για ένα βιώσιμο σχέδιο παραπλάνησης. Αν βέβαια οι προκαταλήψεις του στόχου σε προσωπικό επίπεδο δεν είναι γνωστές – αυτό βέβαια συμβαίνει στα υψηλότερα επίπεδα παραπλάνησης - το σχέδιο της Στρατιωτικής Παραπλάνησης πρέπει να σχεδιαστεί στηριζόμενο στις προκαταλήψεις του κράτους γενικότερα που ανήκει ο στόχος. (JP 3-13.4 2012).

Κλείνοντας, σε γενικές γραμμές ένα σενάριο παραπλάνησης δεν πρέπει να παρουσιάζει μια πραγματικότητα που θα εξέπληττε τον αντίπαλο. Εάν τα κομμάτια του πάζλ διαφέρουν κατά πολύ με τις προκαταλήψεις του στόχου υπάρχει η πιθανότητα αυτό να δημιουργήσει υποψίες και να αποκαλυφθεί η αλήθεια. Η μέγιστη επιτυχία της επιχείρησης επιτυγχάνεται όταν ο στόχος πιστέψει το σενάριο παραπλάνησης στην ολότητά του, αλλά και τμηματικά τα μέρη αυτού. Η παραπλάνηση δεν πρέπει να προσπαθεί να αλλάξει τις πεποιθήσεις του στόχου αλλά να είναι προσαρμοσμένη πάνω σ' αυτές. Μιλώντας για τις πεποιθήσεις του στόχου εννοούμε τις κατευθύνσεις του ως προς το φίλιο δόγμα, τη στρατηγική του, τις αξίες του και τους αντικειμενικούς σκοπούς. (JP 3-13.4 2012).

3.5 Η ανάπτυξη τρόπου ενεργείας. Ανάλυση Εκτίμηση Κινδύνου

Για να ολοκληρώσουμε την ανάλυση της έννοιας της παράπλανησης στον ευρύτερο τομέα των Ενόπλων Δυνάμεων και ιδιαίτερα όταν μιλάμε για την στρατιωτική παραπλάνηση. Θα αναλύσουμε το πως αναπτύσσεται το σχέδιο ενεργείας για την γενικότερη επιχείρηση και κυρίως για την προετοιμασία του τρόπου ενεργείας της

Στρατιωτικής παραπλάνησης. Το πιο σημαντικό που πρέπει να κρατήσουμε, είναι ότι οι πρακτικές που θα χρησιμοποιηθούν πρέπει να είναι εφικτοί και πρακτικοί. Όσο αναφορά τη προετοιμασία του σχεδίου ενεργείας αυτό περιλαμβάνει τα παρακάτω σκέλη: α) Την ανάπτυξη της ιστορίας παραπλάνησης β) Τον προσδιορισμό των μέσων που θα γίνει η παραπλάνηση γ) Τον καθορισμό του “feedback” που χρειάζεται για την εκτίμηση δ) Την ανάλυση της εκτίμησης κινδύνου ε) Την διεξαγωγή ανάλυση της ασφαλείας των επιχειρήσεων στ) Την σχεδίαση για την ολοκλήρωσή της. (JP 3-58 1996).

Εξαιτίας του πεπερασμένου του όγκου των πληροφοριών και της εξειδίκευσης που στρέφεται η εργασία, θα αναλυθεί από την προετοιμασία του σχεδίου ενεργείας η ανάλυση της εκτίμησης του κινδύνου το οποίο θα αποτελέσει και την εισαγωγή για τα επόμενα κεφάλαια.

Ανάλυση εκτίμηση κινδύνου. Όπως είναι γνωστό οποιαδήποτε ανθρώπινη δραστηριότητα, πόσω μάλλον μια επιχείρηση Στρατιωτικής Επιχείρησης περιλαμβάνει κινδύνους και κόστος. Ο εκάστοτε Διοικητής θα πάρει την απόφαση να προχωρήσει σε μια τέτοια επιχείρηση όταν η ζυγαριά κόστους-όφελους “γέρνει” προς την πλευρά του όφελους. Η ομάδα που θα διοργανώσει τη Στρατιωτική Παραπλάνηση θα πρέπει να κάνει ανάλυση κινδύνου για κάθε ξεχωριστό τρόπο ενεργείας και κατά τη σχεδίαση αλλά και κατά την ανάπτυξη των τρόπων ενεργείας. Η συγκεκριμένη ομάδα εντοπίζει τους κινδύνους, τα οφέλη και το κόστος που θα έχει το σχέδιο της Στρατιωτικής Παραπλάνησης και το αναδεικνύει στους λήπτες αποφάσεων. Οι λήπτες της απόφασης με την σειρά τους, θα μελετήσουν εάν τα ενδεχόμενα κέρδη είναι περισσότερα από τους κινδύνους. Όπως αναφέρθηκε οι κίνδυνοι υπολογίζονται κατά την σχεδίαση της αποστολής αλλά συνεχώς αξιολογούνται και επαναπροσδιορίζονται σε όλη την προπαρασκευή και εκτέλεση. (Marine Corps Institute 2002, p.3).

Μια αποστολή Στρατιωτικής Παραπλάνησης είναι ουσιαστική αν πρέπει να πετύχει αυτή για να πετύχει ο γενικότερος τρόπος ενεργείας. Παρόλα αυτά η συγκεκριμένη αποστολή έχει το μεγαλύτερο κέρδος αλλά ελλοχεύει και ο μεγαλύτερος κίνδυνος. Η ομάδα που είναι υπεύθυνη για την σχεδίαση και την εκτέλεση της παραπλάνησης πρέπει να σιγουρευτεί ότι ο εκάστοτε διοικητής είναι έτοιμος να αποδεχτεί αυτό το επίπεδο κινδύνου και να τον υπολογίσει σε οποιαδήποτε τρόπο ενεργείας επιλέξει. (Marine Corps Institute 2002, p.27).

Επί της ουσίας οι κίνδυνοι της παραπλάνησης εξελίσσονται με τις ακόλουθες εκφάνσεις. i) **Κίνδυνος αποτυχίας.** Η παραπλάνηση θα αποτύχει αν ο στόχος δεν αντιδράσει σύμφωνα με την ιστορία της παραπλάνησης και τους αντικειμενικούς σκοπούς της. ii) **Κίνδυνος αποκάλυψης.** Εάν ο στόχος που θα υποστεί την παραπλάνηση συμπεράνει την παραπλάνηση, τότε το σχέδιο αυτής έχει αποκαλυφθεί. Σε αυτήν τη περίπτωση τα μέσα που χρησιμοποιούνται για την επιχείρηση βρίσκονται με μεγάλη απειλή και κίνδυνο. iii) **Κίνδυνος ακούσιων επιδράσεων.** Η αντίδραση του στόχου στην επιχείρηση της παραπλάνησης είναι από μόνη της απρόβλεπτη. Η απρόβλεπτη αυτή αντίδραση μπορεί εκτός από την ίδια την αποστολή παραπλάνησης να έχει και παράπλευρες συνέπειες και σε άλλες επιχειρήσεις. (Marine Corps Institute 2002, p.27).

Κλείνοντας η ομάδα που θα σχεδιάσει την αποστολή θα παρουσιάσει στους λήπτες των αποφάσεων το σχέδιο το οποίο θα πρέπει να περιλαμβάνει το πλάνο που θα

μετριάσει όλους τους προαναφερθέντες κινδύνους. Έτσι θα πρέπει να καθοριστούν αρχικά ρεαλιστικοί αντικειμενικοί σκοποί ώστε να μην πέσει η ομάδα στην “παγίδα” της υπερεκτίμησης των δυνατοτήτων της. Έπειτα θα πρέπει να δημιουργηθούν οι κατάλληλες συνθήκες για την εξέλιξη των επιχειρήσεων και των σχεδίων παραπλάνησης. Αυτό μπορεί να επιτευχθεί μέσω της ύπαρξης επαρκούς υποστήριξης πληροφοριών κατά τη διάρκεια της επιχείρησης παραπλάνησης αλλά με την αδιάκοπτη εκτίμηση για να καθορισθεί εάν ο αντίπαλος πιστεύει την παραπλάνηση, μια συνεχόμενη ανατροφοδότηση της κατάστασης ώστε να είναι έτοιμη η ομάδα για την παύση, την συνέχιση ή την αλλαγή του σχεδίου παραπλάνησης σε χρόνο μικρότερο των εξελίξεων. (JP 3-58 1996).

4. Η παραπλάνηση κατά την διάρκεια της ειρήνης

4.1 Γενικά

Από τότε που έγραφε ο Σουν Τσου το ότι «η άριστη ενέργεια στον πόλεμο είναι να υποταχθείς χωρίς μάχη» (Κολιόπουλος Ι, Πλατιάς Αθ. 2015) έγινε κατανοητό πόσο σημαντικές είναι και επιχειρήσεις στρατιωτικής και όχι μόνο, παραπλάνησης κατά την διάρκεια της ειρήνης. Βέβαια υπάρχει ένα λεπτό σημείο στον χαρακτηρισμό επιχειρήσεων περίοδο ειρήνης αλλά και στις ονοματιζόμενες “pre-war operations” αλλά και κατά την διάρκεια αυτού. Αυτό που εννοούμε είναι το γεγονός, ότι όλες αυτές οι επιχειρήσεις που διεξάγει η γείτονα χώρα στο κομμάτι της στρατιωτικής παραπλάνησης τα τελευταία χρόνια είναι ξεκάθαρο ότι γίνονται την περίοδο της ειρήνης. Αν βέβαια την επομένη κηρυχτεί πόλεμος οι ίδιες οι επιχειρήσεις θα λάμβανον τον χαρακτήρα της πολεμικής περιόδου. Στο πόλεμο του Γιομ Κιπούρ του 1973 οι ενέργειες εξαπάτησης των Ισραηλινών γινόντουσαν πριν την επίσημη κήρυξη του πολέμου. Παρόλα αυτά λόγω των γνωστών γεγονότων που αποτύπωσε η ιστορία, οι εκπληκτικές “συνταγές” παραπλάνησης των Αιγυπτίων διδάσκονται ακόμα και σήμερα ως επιχειρήσεις παραπλάνησης στον πόλεμο.

Η παραπάνω αποτύπωση αυτού του παραδόξου αναφέρθηκε για να δικαιολογήσει και στην συνέχεια την ταυτόχρονη παρουσία των συνεπειών–κινδύνων που θα αναλυθούν στη συνέχεια τόσο για την παραπλάνηση στην ειρήνη αλλά τόσο και στον πόλεμο. Η σημαντικότερη διαφορά που εντοπίζουμε στις δύο διαφορετικές περιόδους είναι το γεγονός ότι κατά την διάρκεια της ειρήνης που για πολλούς οι επιχειρήσεις εξαπάτησης κινούνται στα όρια της νομιμότητας και πρέπει να συμμορφώνεται με το δίκαιο των ενόπλων συγκρούσεων (JP 3-13.4 2012, p.1-10), ο αντίπαλος δεν έχει το δικαίωμα της ένοπλης άμυνας μιας και δεν μπορεί να αποδείξει την ύπαρξη πολεμικής πρόθεσης από τον αντίπαλο. Το παραπάνω γεγονός από μόνο του καταδεικνύει και την σημαντικότητα των επιχειρήσεων παραπλάνησης κατά την διάρκεια της ειρήνης που θα οδηγήσει σε εσφαλμένη αντίληψη της πραγματικότητας από τους λήπτες αποφάσεων.

4.2 Μεθοδολογικό Πλαίσιο

Όπως αναφέρθηκε και στα προηγούμενα κεφάλαια, μολοταύτα η ανάλυση κινδύνου είναι μέρος του συνόλου της κοινωνίας μας στις καθημερινές δραστηριότητές της-το οποίο γίνεται τις περισσότερες φορές ασυναίσθητα-, παρόλα αυτά η χρήση αυτή δεν είναι συστηματική. Η αιτία που συμβαίνει αυτό είναι το γεγονός ότι κάθε δραστηριότητα μας στηρίζεται στην αντίδραση και όχι στην πρόληψη. Με αυτόν όμως τον τρόπο δράσης είναι πιθανόν να έχουμε πολύ καλή απόδοση στην αντιμετώπιση καταστάσεων παρόμοιων με αυτές που έχουμε χειριστεί στο παρελθόν, πλην

όμως καθίσταται αμφίβολο κατά πόσον θα συμβεί το ίδιο, είτε για εκείνες που ουδέποτε αντιμετωπίσαμε, είτε για αυτές που παρουσιάζουν ομοιότητες με προηγούμενες, αλλά δεν είναι ακριβώς ίδιες.(C.W Johnson 2012, p.10).

Για την κατανόηση στην συνέχεια των μεθοδολογικών εργαλείων που θα χρησιμοποιηθούν στη συνέχεια για την ανάλυση ρίσκου την περίοδο της ειρήνης και στη διάρκεια του πολέμου,κάνουμε μια εισαγωγή των βασικών εννοιών ρίσκου.Αφού όμως,μια και οι περισσότερες δραστηριότητες παραπλάνησης εκτελούνται στο πλαίσιο των Ενόπλων Δυνάμεων επιλέχτηκε η ανάλυση ρίσκου μέσω των εργαλείων που παρέχουν αυτές.Επιπροσθέτως, ακόμα και αν επιλεγεί μια δραστηριότητα παραπλάνησης είτε κατά την διάρκεια της ειρήνης,είτε κατά την διάρκεια του πολέμου στο υψηλότερο επίπεδο, αυτό της στρατηγικής,θα επιτευχθεί μέσω της κατάλληλης σχεδίασης και παρουσίασης των ευκαιριών της στους λήπτες αποφάσεων,από τα Γενικά Επιτελεία άρα και πάλι από τον ευρύτερο τομέα των Ενόπλων Δυνάμεων.

Ο τρόπος που αντιμετωπίζουμε τον κίνδυνο βάση εμπειρίας,αποτελεί τροχοπέδη τόσο για την ασφαλή,όσο και για την αποτελεσματική εκτέλεση των στρατιωτικών δραστηριοτήτων.Ενώ οι Ένοπλες Δυνάμεις συγκεκριμένα, λειτουργούν βάση τυποποιημένων διαδικασιών, οδηγιών, διαταγών και σχεδίων για μεγάλο αριθμό έργων, αποστολών και επιχειρήσεων, το πλαίσιο της διαδικασίας αποδοχής ή μη των κινδύνων που εμπεριέχονταν σε αυτά δεν ήταν καθορισμένο, παρά μόνον σε επίπεδο γενικών αρχών. Η προσπάθεια για την αντιμετώπιση των παραπάνω προβλημάτων οδήγησε, στη δημιουργία ενός μοντέλου διαχείρισης κινδύνου που εξειδικεύεται στις πάσης φύσεως στρατιωτικές δραστηριότητες και καλείται Διαχείριση Επιχειρησιακού Κινδύνου (Operational Risk Management - ORM). (ATP 5-19 2014, p.1-1).

Ο σκοπός της διαχείρισης του επιχειρησιακού κινδύνου δεν είναι να εξαφανίσει το ρίσκο, αλλά να μπορέσει να τον διαχειριστεί, έτσι ώστε να είναι δυνατή η εκτέλεση μιας αποστολής με τις ελάχιστες δυνατές απώλειες. Η παραπάνω διεργασία είναι μία απλή διαδικασία πέντε σταδίων, η οποία θα αναγνωρίσει τους επιχειρησιακούς κινδύνους και θα αναλάβει λογικά μέτρα, σε σχέση με το προσωπικό, τον εξοπλισμό, τις διαδικασίες και την αποστολή, προκειμένου να τους ελαχιστοποιήσει. (ATP 5-19 2014, p.1-1).

Οι αρχές διαχείρισης του επιχειρησιακού κινδύνου περιλαμβάνουν τις εξής αρχές που αναλύονται διεξοδικά παρακάτω και παρουσιάζονται και στον πίνακα 1.

1) Αποδεχόμαστε τον κίνδυνο μόνον όταν τα οφέλη ξεπερνούν τις ζημιές. Ο κίνδυνος είναι αλληλένδετος με τις στρατιωτικές επιχειρήσεις, παρουσιάζεται σε όλες τις στρατιωτικές ενέργειες και τις περισσότερες φορές έχει άμεση σχέση με το όφελος που προκύπτει από την ανάληψη τους.Είθιστε να κερδίζουμε τα σημαντικότερα οφέλη από ενέργειες υψηλής επικινδυνότητας. Παρόλα αυτά οι επιχειρήσεις υψηλού κινδύνου πρέπει να διεξάγονται μόνον όταν προκύπτει το συμπέρασμα ότι το συνολικό

εκτιμώμενο όφελος θα ξεπερνάει το συνολικό εκτιμώμενο κόστος.(ATP 5-19 2014, p.1-1).

2) Δεν αποδεχόμαστε οποιοδήποτε μη αναγκαίο κίνδυνο. Ο μη απαραίτητος κίνδυνος δεν είναι αλληλένδετος ή άμεσα συνδεδεμένος με πραγματικά οφέλη ή διαθέσιμες ευκαιρίες. Το αξίωμα που ισχύει είναι ότι: «Αναλαμβάνουμε μόνον εκείνους τους κινδύνους οι οποίοι είναι απαραίτητοι για την εκτέλεση της αποστολής μας» (ATP 5-19 2014, p.1-1).

(3) Μπορούμε να προβλέπουμε και να διαχειριζόμαστε τον κίνδυνο μόνο με τη σωστή τη σχεδίαση. Ο κίνδυνος ελέγχεται πιο εύκολα, εάν οι σχετικές με αυτόν επικίνδυνες καταστάσεις διαγνωστούν νωρίς και μάλιστα κατά τη διαδικασία της σχεδίασης. (ATP 5-19 2014, pp.1-1/1-2).

(4) Οι αποφάσεις πρέπει να παίρνονται από το ιδανικό ιεραρχικό επίπεδο. Το κατάλληλο ιεραρχικό επίπεδο για τη λήψη απόφασης σε σχέση με τον κίνδυνο, είναι εκείνο που μπορεί να ελέγξει τις διάφορες επικίνδυνες καταστάσεις με την εφαρμογή κατάλληλων μηχανισμών ελέγχου. Με αυτή τη μέθοδο καθίσταται μία διακριτή διαδικασία απόδοσης ευθυνών, μέσω της οποίας αναζητούνται οι υπεύθυνοι για την επιτυχία ή την αποτυχία μίας αποστολής, επιδίωξη η οποία για την ιδιότητα μας πρέπει να θεωρείται αυτονόητη. (ATP 5-19 2014, pp.1-1/1-2).

ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟΥ ΚΙΝΔΥΝΟΥ	
1	Αποδεχόμαστε τον κίνδυνο μόνον όταν τα οφέλη ξεπερνούν τις ζημιές
2	Δεν αποδεχόμαστε οποιοδήποτε μη αναγκαίο κίνδυνο
3	Μπορούμε να προβλέπουμε και να διαχειριζόμαστε τον κίνδυνο μόνο με τη σωστή τη σχεδίαση
4	Οι αποφάσεις πρέπει να παίρνονται από το ιδανικό ιεραρχικό επίπεδο

Πίνακας 1

Τα στάδια της διαχείρισης του επιχειρησιακού κινδύνου τα οποία εκτός ότι είναι ξεχωριστά το ένα από το άλλο έχουν και την έννοια της συνέχειας και της κυκλικότητας. Επιγραμματικά παρουσιάζονται στον Πίνακα 2 και αναλύονται διεξοδικά στη συνέχεια.

ΣΤΑΔΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟΥ ΚΙΝΔΥΝΟΥ	
1 ^ο Στάδιο	Αναγνώριση των Επικίνδυνων Καταστάσεων
2 ^ο Στάδιο	Εκτίμηση των Επικίνδυνων Καταστάσεων
3 ^ο Στάδιο	Λήψη Απόφασης
4 ^ο Στάδιο	Εφαρμογή Μηχανισμών Ελέγχου
5 ^ο Στάδιο	Επίβλεψη

Πίνακας 2. (Marine Corps Institute 2002, p.9).

1^ο Στάδιο Αναγνώριση των Επικίνδυνων Καταστάσεων

Το πρώτο στάδιο είναι πολύ σημαντικό και θα πρέπει η ομάδα που θα διεξάγει την ανάλυση να αφιερώσει σε αυτό, το ήμισυ περίπου του ολικού χρόνου που θα διαθέσει για την συνολική Διαχείριση Επιχειρησιακού Κινδύνου μίας στρατιωτικής επιχείρησης παραπλάνησης. Το πρώτο στάδιο όμως περιλαμβάνει και τις εξής επιμέρους λειτουργίες. (Marine Corps Institute 2002, pp.11-16).

1η Λειτουργία: Επιχειρησιακή Ανάλυση. Κατά την διάρκεια της επιχειρησιακής ανάλυσης γίνεται η δημιουργία μιας λίστας (checklist) στην οποία παρουσιάζονται με χρονική σειρά οι κύριες φάσεις της επιχείρησης ή τα επιμέρους στάδια αυτής και με τέτοιο τρόπο που να ξεχωρίζουν το ένα με το άλλο. Εάν κάτι τέτοιο δεν μπορεί να συμβεί, θεμιτή είναι η γενικότερη αποτύπωση της επιχείρησης, ώστε κάποιος να μπορεί να προβλέψει εύκολα το πως θα εξελιχθεί. (Marine Corps Institute 2002, pp.11-16).

2η Λειτουργία: Δημιουργία Καταλόγου Επικίνδυνων Καταστάσεων. Σε αυτό το κομμάτι του σταδίου γίνεται απλά η εύρεση και η αποτύπωση των επικίνδυνων καταστάσεων, οι οποίες έχουν να κάνουν με κάθε ξεχωριστή φάση ή ξεχωριστό στάδιο της επιχείρησης παραπλάνησης. Από τον κατάλογο θα πρέπει να βγαίνει το συμπέρασμα της συνολικής εικόνας των επικίνδυνων καταστάσεων που δυνητικά θα αντιμετωπιστούν, με κύριο σκοπό την οριοθέτηση του τελευταίου κρίκου της αλυσίδας ασφαλείας, και όλων αυτών των γεγονότων που μπορεί να καταλήξουν σε θανάσιμο ή όχι προσωπικού, σε ολοσχερή καταστροφή εγκαταστάσεων - μονάδων ή και μερική -

συνολική αποτυχία της επιχείρησης παραπλάνησης. (Marine Corps Institute 2002, pp.11-16).

3η Λειτουργία: Δημιουργία Καταλόγου Αιτίων των Επικίνδυνων Καταστάσεων. Κατά τη διάρκεια της τρίτης λειτουργίας πρέπει απλά από την καταγραφή των επικίνδυνων καταστάσεων που έγινε στην 2^η λειτουργία να γίνει η εύρεση και η καταγραφή των κύριων αιτιών αυτών. Βέβαια μία επικίνδυνη κατάσταση μπορεί να μην προέρχεται από μόνο ένα αίτιο αλλά από περισσότερα, τα οποία με την σειρά τους σχετίζονται με, το υλικό, το προσωπικό, εξοπλισμό, τις υπάρχουσες διαδικασίες, το περιβάλλον ή και άλλους αστάθμητους παράγοντες. Οπωσδήποτε όμως θα πρέπει να γίνεται η προσπάθεια αποκάλυψης του αρχικού αιτίου, του πρώτου δηλαδή κρίκου στην αλυσίδα της ασφαλείας και όλων αυτών των γεγονότων που αναφέρθηκαν προηγουμένως. (Marine Corps Institute 2002, pp.11-16).

2^ο Στάδιο **Εκτίμηση των Επικίνδυνων Καταστάσεων**

Το 2^ο στάδιο είναι το πιο σημαντικό για την δική μας ανάλυση μιας και το κυριότερο εργαλείο για την εκτίμηση των επικίνδυνων καταστάσεων είναι ο Πίνακας Εκτίμησης Κινδύνου (Risk Assessment Matrix) που θα αναλύσουμε στη συνέχεια. Οι ξεχωριστές λειτουργίες για κάθε μία από τις επικίνδυνες καταστάσεις που αναφέρθηκαν στο προηγούμενο στάδιο έχουν ως εξής: (Marine Corps Institute 2002, pp.16-19).

1η Λειτουργία: Εκτίμηση επικίνδυνων καταστάσεων. Αυτή η ενέργεια έχει να κάνει με τον εντοπισμό της σοβαρότητας της επικίνδυνης κατάστασης σε σχέση, όχι μόνο με την επιχείρηση συνολικά, αλλά έναντι των υλικών, προσωπικού και εγκαταστάσεων. Θα πρέπει να προσδιοριστεί το χειρότερο δυνατό σενάριο αλλά προσεγγίζοντας όσο είναι δυνατόν την πραγματικότητα, κάνοντας δηλαδή μια ρεαλιστική προσέγγιση. (Marine Corps Institute 2002, pp.16-19).

2η Λειτουργία: Εκτίμηση της πιθανότητας. Σε αυτήν την ενέργεια γίνεται προσπάθεια ποσοτικοποίησης της πιθανότητας μιας επικίνδυνης κατάστασης (θα το αναλύσουμε και στη συνέχεια), λαμβάνοντας υπόψη κατά πόσον είναι αναμενόμενο και κατά πόσο συχνά μπορεί μια τέτοια κατάσταση να επηρεάσει την επιχείρηση παραπλάνησης. (Marine Corps Institute 2002, pp.16-19).

3η Λειτουργία: Ολοκλήρωση της Εκτίμησης πιθανότητας. Ο συνδιασμός της πρώτης και δεύτερης λειτουργίας των εκτιμήσεων σοβαρότητας και πιθανότητας εξάγει την τελική εκτίμηση κινδύνου για κάθε μία από τις επικίνδυνες καταστάσεις. (Marine Corps Institute 2002, pp.16-19).

3^ο Στάδιο **Λήψη Απόφασης**

Για να μπορέσουν οι λήπτες των αποφάσεων να προβούν στη τελική απόφαση θα πρέπει να εκτελεστούν οι ακόλουθες λειτουργίες: (Marine Corps Institute 2002, pp.19-23).

1η Λειτουργία: Ιεράρχηση Επικίνδυνων Καταστάσεων. Σε αυτό το πλαίσιο οι επικίνδυνες καταστάσεις που αναγνωρίστηκαν στο πρώτο στάδιο και αξιολογήθηκαν στο δεύτερο στάδιο, τοποθετούνται ιεραρχικά από το μείζον σημαντικό προς το ελλάσσον σημαντικό. Έτσι αυτοί που θα συμμετέχουν στην επιχείρηση αναλύουν οι στη συνέχεια της διαδικασίας,κατευθείαν πρώτα εκείνες που έχουν τα πιο υψηλά επίπεδα κινδύνου.Με αυτόν τον τρόπο μπορεί να διατεθεί περισσότερο προσωπικό στις πιο επιζήμιες καταστάσεις για να μπορέσουν να τις διαχειριστούν πιο εύκολα. (Marine Corps Institute 2002, pp.19-23).

2η Λειτουργία: Προσδιορισμός Αποτελεσματικών Μηχανισμών Ελέγχου. Ουσιαστικά σε αυτή την λειτουργία γίνεται επαναξιολόγηση όλων των τρόπων,εργαλείων ,στρατηγικών των οποίων η χρήση αυτών θα μειώσει ή στην καλύτερη των περιπτώσεων θα εξαλείψει τον κίνδυνο.Το πόσο αποτελεσματικό θα είναι αυτό το εργαλείο διαγνώζεται απο το γεγονός αν η μέθοδος που έχει επιλεγεί η καλείται η ομάδα να επιλέξει θα μειώσει και τους δύο παράγοντες τους κινδύνου (και αντίκτυπο και πιθανότητα ή μία από τις δύο παραμέτρους του). (Marine Corps Institute 2002, pp.19-23).

3η Λειτουργία:Τελική Απόφαση. Σε αυτό το κομμάτι εξετάζεται η επιχείρηση συνολικά και με τους μηχανισμούς ελέγχου παρόντες. Έτσι καθορίζεται κατά πόσον τα οφέλη που εκτιμούνται θα κερδηθούν υπερβαίνουν το επίπεδο κινδύνου συνολικά, λαμβάνοντας υπόψη το άθροισμα των επικίνδυνων καταστάσεων που έχουν εντοπισθεί,καθώς και των μακροπρόθεσμων αποτελεσμάτων της οποιαδήποτε απόφασης παρθεί. (Marine Corps Institute 2002, pp.19-23).

4^ο Στάδιο **Εφαρμογή Μηχανισμών Ελέγχου**

Στα προηγούμενα στάδια είδαμε ότι έγινε η επιλογή του κατάλληλου μηχανισμού ελέγχου και πραγματοποιήθηκε η λήψη της απόφασης για τον έλεγχο του κινδύνου, τώρα στη συνέχεια πρέπει να γίνει η διάθεση των κατάλληλων μέσων και οπωσδήποτε πριν από την έναρξη της επιχείρησης παραπλάνησης.Ο μηχανισμός ελέγχου ή οι μηχανισμοί θα πρέπει να συμπεριλαμβάνονται σε ένα πεντακάθαρο πλάνο δράσης-διαφυγής,να είναι καθορισμένοι οι υπεύθυνοι για την εφαρμογή του/τους και τέλος να δίνεται σε όλα τα επίπεδα σε σχέση με αυτόν/αυτούς μια ενδελεχή και πλήρης υποστήριξη. (Marine Corps Institute 2002, p.23).

5^ο Στάδιο **Επίβλεψη**

Το τελευταίο και πέμπτο στάδιο της Διαχείρισης του Επιχειρησιακού Κινδύνου ξεκινά καθώς εξελίσσεται η επιχείρηση και περιλαμβάνει τον καθορισμό της

αποτελεσματικότητας των εφαρμοζόμενων μηχανισμών ελέγχου.Οι τρεις λειτουργίες που δραστηροποιούνται ώστε να εξασφαλίσει την επιτυχή εκτέλεση του συγκεκριμένου σταδίου είναι οι Επίβλεψη,Επαναξέταση και η Ανατροφοδότηση.Η επαναξέταση και η ανατροφοδότηση καθώς εξελίσσεται η επιχείρηση παραπλάνησης παρέχει στους εμπλεκόμενους την απαραίτητη εκ νέου πληροφόρηση για την αποτελεσματικότητα των μηχανισμών ελέγχου και κατά συνέπεια την εκπλήρωση της παραπλάνησης εντός αποδεκτού επιπέδου κινδύνου. (Marine Corps Institute 2002, pp.23-25).

4.3 Ανάλυση Κινδύνου κατά την διάρκεια της ειρήνης

Όπως αναφέρθηκε και προηγουμένως το πιο σημαντικό στάδιο στο οποίο καθίσταται δυνατή η ενίσχυση της αποτελεσματικότητας γενικά της Διαχείρισης του Επιχειρησιακού Κινδύνου είναι το δεύτερο στάδιο που γίνεται η Εκτίμηση των Επικίνδυνων Καταστάσεων.Αυτό μπορεί να συμβεί με την χρήση ενός συγκεκριμένου εργαλείου και δεν είναι άλλο από τον Πίνακα Εκτίμησης Κινδύνου (Risk Assessment Matrix) που θα αναλυθεί στη συνέχεια. (Marine Corps Institute 2002, pp 16-19).

Με το συγκεκριμένο εργαλείο,δηλαδή με τον Πίνακα Εκτίμησης Κινδύνου γίνεται όπως αναφέραμε η ποσοτική και ποιοτική εκτίμηση των δύο παραμέτρων του κινδύνου (αντίκτυπος-πιθανότητα) που έχει να κάνει με μια επικίνδυνη κατάσταση και στη συνέχεια ο καθορισμός του συνολικού επιπέδου του, με τη μορφή συγκεκριμένης Βαθμολογίας Εκτίμησης Κινδύνου (Risk Assessment Code-RAC).(IEC/FDIS 2009, pp.82-86)

1^η Ενέργεια: Εκτίμηση της σοβαρότητας του αντίκτυπου. Γίνεται προσπάθεια να εξεταστούν οι συνέπειες ενός ανεπιθύμητου γεγονότος στην επιχείρηση παραπλάνησης γενικά.Για να το εντάξουμε στη δική μας ανάλυση θα θεωρήσουμε ως HIGH-MEDIUM-LOW το μέγεθος του αντικτύπου που θα έχει συνολική στη χώρα μας μιας δραστηριότητα παραπλάνησης από την γείτονα χώρα.(Marine Corps Institute 2002, pp 16-19).

2^η Ενέργεια: Εκτίμηση του Επιπέδου της Πιθανότητας Για την συγκεκριμένη ανάλυση θα κάνουμε όπως είπαμε χρήση γενικών βαθμολογιών εκτίμησης (HIGH-H,MEDIUM-M, LOW-L) τόσο για τον αντίκτυπο αλλά και τόσο για την πιθανότητα.(Marine Corps Institute 2002, pp 16-19).

3^η Ενέργεια: Καθορισμός Βαθμολογίας Εκτίμησης Κινδύνου Ο συσχετισμός των δύο παραμέτρων (αντίκτυπος-πιθανότητα) αποτελεί και την τελική ποσοτική εκτίμηση του κινδύνου που σχετίζεται με μία επικίνδυνη κατάσταση και παίρνει την εξής διαβάθμιση: (Marine Corps Institute 2002, pp 16-19)

ΗΗ	ΚΡΙΣΙΜΟΣ
ΜΗ / ΗΜ	ΣΟΒΑΡΟΣ
ΛΗ / ΜΜ / ΗΛ	ΜΕΤΡΙΟΣ
ΛΜ / ΜΛ	ΕΛΑΧΙΣΤΟΣ
ΛΛ	ΑΜΕΛΗΤΕΟΣ

Πίνακας 3. Βαθμολογίας Εκτίμησης Κινδύνου

		ΠΙΘΑΝΟΤΗΤΑ		
		ΥΨΗΛΗ (H)	ΜΕΤΡΙΑ (M)	ΧΑΜΗΛΗ (L)
ΑΝΤΙΚΤΥΠΟΣ	ΥΨΗΛΟΣ HIGH-H	ΗΗ	ΗΜ	ΗΛ
	ΜΕΤΡΙΟΣ MEDIUM-M	ΜΗ	ΜΜ	ΜΛ
	ΧΑΜΗΛΟΣ LOW-L	ΛΗ	ΛΜ	ΛΛ

Πίνακας 4. Εκτίμησης Κινδύνου 3 επίπεδων (HIGH-MEDIUM-LOW)

Όπως διαφαίνεται ενώ η συγκεκριμένη μέθοδος παρέχει μία ταχύτατη κατάταξη των κινδύνων σε διαφορετικά επίπεδα σημασίας και είναι αρκετά εύκολη στη χρήση, παρόλα αυτά είναι αρκετά δύσκολο να προσδιοριστούν οι κλίμακες αλλά επίσης η συγκεκριμένη μέθοδος παρέχει και μια μεγάλη δόση υποκειμενικότητας και τείνει να υπάρχει σημαντική διαφορά μεταξύ των κριτών. (IEC/FDIS 2009, pp.85-86)

Έτσι για αυτόν το λόγο η ιεράρχηση όλων των πιθανών κινδύνων από παραπλάνηση κατά τη διάρκεια της ειρήνης από την γείτονα χώρα που θα ακολουθήσει στη συνέχεια, είναι ολότελα υποκειμενική και βασισμένη στο επαγγελματικό πεδίο γνώσεων του συντάκτη. Η επιλογή όμως των πιθανών κινδύνων έγινε από τη μέχρι τώρα πρότερη εμπειρία όπως αυτή έχει καταγραφεί και από τις Ένοπλες Δυνάμεις αλλά και όπως

αποτυπώνεται από την ακαδημαϊκή κοινότητα. Έτσι στο παρακάτω Πίνακα 5. βλέπουμε την Εκτίμηση Κινδύνου με την χρήση Γενικών Βαθμολογιών Εκτίμησης Κινδύνου σε σενάριο παραπλάνησης από την γειτονική χώρα κατά τη περίοδο της ειρήνης.

		ΠΙΘΑΝΟΤΗΤΑ		
		ΥΨΗΛΗ (H)	ΜΕΤΡΙΑ (M)	ΧΑΜΗΛΗ (L)
ΑΝΤΙΚΤΥΠΟΣ	ΥΨΗΛΟΣ HIGH-H	HH- Οικονομικός στραγγαλισμός	HM -Εφησυχασμός	HL- (Επιχειρήσεις Κυβερνοχώρου)
	ΜΕΤΡΙΟΣ MEDIUM-M	MH- Χαλάρωση Αντανακλαστικών	MM- (Επιχειρήσεις ΗΠ)	ML «Επιχείρηση Εμπιστοσύνης»
	ΧΑΜΗΛΟΣ LOW-L	LH -(Ψυχολογικές Επιχειρήσεις)	LM -"Χάσμα βομβαριστικών-πυραύλων"	LL- "Cuba's Example"

Πίνακας 5. Πίνακας Εκτίμησης Κινδύνου Deception during peace

Αναλύουμε επισταμένα ,κάνοντας επεξηγηματική αποτύπωση με φθίνουσα ιεραρχική σειρά:

HH- Οικονομικός στραγγαλισμός. Μία τέτοια επιλογή ελλοχεύει τον υψηλότερο αντίκτυπο και διατρέχει την πιο υψηλή πιθανότητα να συμβεί εναντίον της Ελλάδος ένα είδος οικονομικού στραγγαλισμού που θα επιλεγεί από την γείτονα χώρα. Εάν για παράδειγμα το επόμενο διάστημα κατά προσέγγιση για ένα χρόνο, επιλεγεί η αύξηση των παραβιάσεων-παραβάσεων του Εθνικού Εναέριου Χώρου με πρόσχημα την εντατικοποίηση των ασκήσεων τους για εκπαιδευτικούς σκοπούς. Αυτό το γεγονός εάν δεν αναγνωστεί έγκαιρα και σωστά από τις Ελληνικές Αρχές με την συνέχιση χρησιμοποίησης του ίδιου ποσοστού αεροσκαφών για αναχαίτιση εναντίον των αντίστοιχων ξένων θα προκαλέσει ενδεχομένως οικονομική αιμορραγία. Η πιθανότητα ακόμα διαφοροποίησης της υπάρχουσας διάταξης μάχης σε μίας διαφορετικής για αρκετό χρονικό διάστημα με πιο επιθετικό χαρακτήρα από τώρα, χωρίς όπως να ενεργοποιεί πολεμικά αντανακλαστικά αλλά μόνο με μέτρα αντιμετώπισης, θα μπορούσε να προκαλέσει την οικονομική εξόντωση της χώρας, ιδιαίτερως σε μία δύσκολη οικονομική περίοδο που διανύει η χώρα. *Βαθμολογείται με κρίσιμο επίπεδο κινδύνου.*

HM-Εφησυχασμός. Με μέτρια πιθανότητα να γίνει κάτι τέτοιο αλλά με υψηλό αντίκτυπο. Εν πολλοίς μια κατάσταση εφησυχασμού βιώνει η χώρα μιας και τα τελευταία 45 χρόνια αντιμετωπίζει μια πλέον παγιωμένη κατάσταση στο Αιγαίο ένα είδος άτυπου πολέμου που η σκανδάλη όμως των μαχητικών αεροσκαφών είναι χαρακτηριστικά πάντα "OFF and SAFE". Αυτό σημαίνει ότι ακόμα και στη περίπτωση

κλιμάκωσης και παραπλάνησης από την γείτονα χώρα για ένα μεγάλο χρονικό διάστημα όπως στη προηγούμενη περίπτωση αυτό μπορεί να δημιουργήσει μία καινούργια παγιωμένη κατάσταση και την δημιουργία εφησυχασμού. Αυτό λόγω της ετοιμότητας που διακατέχουν τις Ένοπλες Δυνάμεις παρουσιάζεται με μέτρια πιθανότητα να συμβεί κάτι τέτοιο αλλά ο αντίκτυπος όταν θα συμβεί θα είναι υψηλός. *Βαθμολογείται με σοβαρό επίπεδο κινδύνου.*

ΜΗ-Χαλάρωση αντακλαστικών. Στο ίδιο περίπου πλαίσιο κινείται με τον εφησυχασμό και μία αδρανοποίηση των αντακλαστικών της χώρας μας σε μία ενδεχόμενη παραπλάνηση που περιγράφηκε στη πρώτη περίπτωση. Για παράδειγμα, η γειτονική χώρα θα επιλέξει όπως αναφέραμε, μια αλλαγή της τακτικής της εναντίον μας, κλιμακούμενη επιθετικά προς τα πάνω, για μεγάλο χρονικό διάστημα. Αυτό μπορεί να προκαλέσει μετά την αρχική αντιμετώπιση της απέναντι τακτικής μία κατάσταση “καθημερινότητας” που εκτός από εφησυχασμό προκαλεί και μία γενικότερη χαλάρωση των ανταντακλαστικών και των μηχανισμών άμυνας, ελέγχου, επίβλεψης σε όλα τα επίπεδα στρατηγικής. Επί τούτου για παράδειγμα εάν οι νυκτερινές πτήσεις σε αριθμό εξόδων της γείτονας χώρας αυξανόταν κατά 100% σε έναν μόνο μήνα, αυτό θα προκαλούσε τα αντίστοιχα μέτρα αντιμετώπισης αυτής της κατάστασης. Η κατάσταση αυτή θα ήταν πρωτόγνωρη για τους λήπτες των αποφάσεων και για το ίδιο το προσωπικό. Εάν όμως μετά την παρέλευση του ενός μήνα που αναφέραμε προηγουμένως, το ποσοστό των νυκτερινών πτήσεων παρέμενε εξίσου το ίδιο για άλλον έναν χρόνο, αυτό θα προκαλούσε συν τοις άλλοις και μία αδρανοποίηση των ανταντακλαστικών του συστήματος όλων των επιπέδων. Το τοποθετούμε με υψηλή πιθανότητα να συμβεί κάτι τέτοιο με μέτριο αντίκτυπο. Ο λόγος του μέτριου αντικτύπου έχει να κάνει με την εναλλακτικότητα που διακατέχει τις Ένοπλες Δυνάμεις όπου με πολλές βαθμίδες ασφαλείας ενδεχομένως θα είναι έτοιμες να αντιμετωπίσουν μία χαλάρωση σε κάποιο από το επίπεδο της αλλά το επόμενο επίπεδο θα μπορέσει να «μετριάσει» τι συνέπειες. *Βαθμολογείται με σοβαρό επίπεδο κινδύνου.*

ΜΜ-Επιχειρήσεις Ηλεκτρονικού Πολέμου. Οι επιχειρήσεις ηλεκτρονικού πολέμου, οι επιχειρήσεις κυβερνοπολέμου και οι ψυχολογικές επιχειρήσεις είναι κάποιες από τις επιχειρήσεις παραπλάνησης που ενδέχεται να αντιμετωπίσει η χώρα μας, και σε ενδεχόμενο πόλεμο αλλά και κατά την περίοδο της ειρήνης από την γείτονα χώρα. Ο αντίπαλος έχει δυνατότητες για παράδειγμα εφαρμογής μέτρων υποστήριξης Ηλεκτρονικού Πολέμου δηλαδή έρευνας, αποκάλυψης και αναγνώρισης των εκπομπών των φίλιων μέσων και συστημάτων, τα οποία λειτουργούν στις περιοχές συχνοτήτων του Ηλεκτρονικού Φάσματος. Επίσης έχει την δυνατότητα εφαρμογής Ηλεκτρονικών Αντιμέτρων με σκοπό την υποβάθμιση ή την εξουδετέρωση της αποτελεσματικότητας του δικού μας συστήματος Διοίκησης και Ελέγχου και Επικοινωνιών ενώ ενδέχεται να εφαρμόσει ηλεκτρονικά μέτρα προστασίας με σκοπό την αντιμετώπιση των δικών μας ενεργειών ηλεκτρονικού πολέμου εναντίον του δικού του συστήματος Διοίκησης και

Ελέγχου. (JP 3-51 2000 pp.I-1,8).Οι επιχειρήσεις ηλεκτρονικού πολέμου τις τοποθετούμε με μέτρια πιθανότητα να συμβούν επιτυχημένα από τον αντίπαλο έχοντας μέτριο αντίκτυπο για την χώρα μας.*Και οι τρεις επιχειρήσεις (ηλεκτρονικές,κυβερνοπόλεμος,ψυχολογικές) βαθμολογούνται με μέτριο επίπεδο κινδύνου.*

HL-Επιχειρήσεις κυβερνοπολέμου. Όσον αφορά τις επιχειρήσεις κυβερνοπολέμου θεωρούμε ότι λόγω της ιδιαίτερης ασφάλειας του τομέα της πληροφορικής και όλων των μέσων που χρησιμοποιούν οι Ένοπλες Δυνάμεις θα ήταν μικρή η πιθανότητα για επιχειρήσεις παραπλάνησης από τον αντίπαλο αλλά με σοβαρό αντίκτυπο σε περίπτωση που αυτό συμβεί.Αυτό βέβαια μπορεί να διαφοροποιηθεί κατά την διάρκεια του πολέμου και μιλάμε για την παράμετρο του κινδύνου που έχει να κάνει με την πιθανότητα εννοώντας ότι τέτοιες επιχειρήσεις σε περίοδο πολέμου έχουν μεγαλύτερες πιθανότητες να επιτύχουν, εφόσον δεν έχουν την ανάγκη κάλυψης ότι διεξάγονται,όπως συμβαίνει κατά την περίοδο της ειρήνης.Ο αντίπαλος θα έχει ως στόχο κάθε είδους στρατιωτική πληροφοριακή υποδομή,συστήματα λογιστικής υποστήριξης και κάθε πάσης φύσεως κρίσιμη υποδομή (τηλεπικοινωνιών,μεταφορών,ενέργειας,βιομηχανίας,έρευνας και τεχνολογίας υποστηρικτική των Ενόπλων Δυνάμεων μας.(JP 3-12 2018, pp.II-8,10). *Βαθμολογείται με μέτριο επίπεδο κινδύνου.*

LH-Ψυχολογικές Επιχειρήσεις. Όσον αφορά τις ψυχολογικές επιχειρήσεις όπου θα εκτελεστούν στο πλαίσιο των πληροφοριακών επιχειρήσεων θεωρούμε ότι έχουν μεγάλη πιθανότητα να επιλεγούν από τον αντίπαλο για παραπλάνηση και αποπροσανατολισμό είτε στην ειρήνη είτε στον πόλεμο αλλά με μικρό αντίκτυπο στην ειρήνη αλλά με μέτριο αντίκτυπο στον πόλεμο.Αυτό συμβαίνει διότι κατά την διάρκεια του πολέμου το ηθικό δίκτυ που περιβάλλει τα συμβαλλόμενα μέρη πέφτει,με αποτέλεσμα τα ευαίσθητα αντικείμενα κατά την διάρκεια της ειρήνης που δεν θίγονται,τώρα να επιλέγονται από τους αντιπάλους.Σε γενικές γραμμές ο αντίπαλος μέσω των ψυχολογικών επιχειρήσεων θα αποσκοπεί σε επηρεασμό της στρατηγικής που αναπτύσσει η χώρα μας,σε κάμψη του ηθικού και της διάσπασης της ενότητας του προσωπικού των Ενόπλων Δυνάμεων,αλλά και σε μία γενικότερη διέγερση της διεθνής κοινής γνώμης προς όφελός του και στην άσκηση πολιτικής πίεσης κατά της χώρας μας. (JP 3-13.2 2010, pp.VI-1,6). *Βαθμολογείται με μέτριο επίπεδο κινδύνου.*

LM-“Χάσμα Βομβαρδιστικών-πυραύλων”. Αναφέρουμε αυτή την περίπτωση και την τοποθετούμε μέσα σε εισαγωγικά για λόγους αναγνώρισης της περίπτωσης παραπλάνησης.Η περίπτωση παρουσίασης μεγαλύτερου οπλοστασίου πυρηνικών αλλά και συμβατικών όπλων εκ μέρους της Ε.Σ.Σ.Δ κατά την διάρκεια του Ψυχρού Πολέμου είναι γνωστή. (Κωνσταντόπουλος 2015 σσ.131-141). Αυτό που εξετάζεται εδώ είναι αν αυτή η περίπτωση θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί από την γείτονα χώρα και να δημιουργήσει συνθήκες παραπλάνησης όπως είχε οδηγήσει εξαπάτηση στις Η.Π.Α. Τοποθετούμε αυτήν την περίπτωση με μέτρια πιθανότητα να συμβεί,αλλά

με μικρό αντίκτυπο. Ο λόγος είναι ότι μία κούρσα γενικών εξοπλισμών υπάρχει τα τελευταία χρόνια, οπότε η πιθανότητα να παρουσιαστεί από την γειτονική χώρα μία διευρυμένη κατάσταση στο θέμα των εξοπλισμών, ώστε να παραπλανηθεί η χώρα μας, δεν φαντάζει τελείως απόμακρη. Ο αντίκτυπος όμως θεωρούμε ότι θα είναι μικρός μιας και οι οικονομικές δυνατότητες της χώρας μας είναι τα τελευταία χρόνια πεπερασμένες, συνυπολογίζοντας και την συνολική διαχείριση της οικονομίας ως μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Οπότε ακόμα και αν η εξαπάτηση της γειτονικής χώρας επιτύχει, τα μέτρα αντιμετώπισης αυτής είναι περιορισμένα. *Βαθμολογείται με ελάχιστο επίπεδο κινδύνου.*

ML-“Επιχείρηση εμπιστοσύνης”. Ομοίως, αναφερόμαστε σε αυτήν την περίπτωση και την τοποθετούμε μέσα σε εισαγωγικά για λόγους αναγνώρισης της περίπτωσης παραπλάνησης. Η πιο κλασική περίπτωση επιχείρησης αντικατασκοπείας σε καιρό ειρήνης η οποία αποτελεί και υπόδειγμα για τις μελλοντικές επιχειρήσεις εξαπάτησης και διδάσκει τις διεθνείς υπηρεσίες πληροφοριών είναι η «Επιχείρηση Εμπιστοσύνης». (Κωνσταντόπουλος 2015 σσ.127-131). Η διεξοδική ανάλυση δεν είναι επί του παρόντος απαραίτητη, λόγω του πεπερασμένου του όγκου της εργασίας. Αυτό που αναζητούμε εδώ είναι αν η γειτονική χώρα θα ήταν σε θέση να κάνει κάτι αντίστοιχο, κερδίζοντας αντίστοιχα κέρδη. Τοποθετούμε αυτόν τον κίνδυνο να συμβεί κάτι τέτοιο με μικρή πιθανότητα αλλά αν μπορέσει να επιτευχθεί κάτι τέτοιο θα είχε μέτριο αντίκτυπο. Αν η γειτονική χώρα στην προσπάθεια να ενδυναμώσει την αυταρχική της διακυβέρνηση και να μπορέσει να αποκαλύψει τους εχθρούς της κυβέρνησης που βρίσκονται στο εξωτερικό, ώστε να μπορέσει τους εξουδετερώσει, όπως προσπαθούσε να κάνει η επιχείρηση εμπιστοσύνης, ταυτόχρονα θα ερχόταν σε επαφή με τις δικές μας υπηρεσίες πληροφοριών και θα διέδιδε ψευδείς πληροφορίες. (Κωνσταντόπουλος 2015 σσ.127-131). Αυτό θα είχε μέτριο αντίκτυπο στη χώρα μας, αλλά το αντίστοιχο εγχείρημα, όσο και να ήθελε η γειτονική χώρα να το κάνει πράξη προσαρμόζοντάς το στην σημερινή εποχή θα έβρισκε τεράστιες δυσκολίες, άρα μικρή πιθανότητα να συμβεί. *Βαθμολογείται με ελάχιστο επίπεδο κινδύνου.*

LL-“Cuba’s Example”. Η Κούβα την δεκατία του '80 κατάφερε να παραπλανήσει τις Η.Π.Α, να αποσπάσει χρήσιμες πληροφορίες, να αποδιοργανώσει και να σπαταλήσει αρκετούς πόρους για την αντιμετώπιση της, με ένα σύστημα τριπλών πρακτόρων. (Κωνσταντόπουλος 2015 σσ.141-142). Το ερώτημα είναι αν υπάρχει ο κίνδυνος να κάνει κάτι αντίστοιχο η γειτονική χώρα και να εισχωρήσει στις δικές μας υπηρεσίες πληροφοριών. Αξιολογούμε αυτήν την περίπτωση με μικρή πιθανότητα να συμβεί και μικρό αντίκτυπο εξαιτίας της ιδιαίτερης ανάπτυξης του τομέα των πληροφοριών αλλά και τη δημιουργία ικανού πλάνου αντιμετώπισης τέτοιων περιπτώσεων, έχοντας πρόσβαση σε πολλή υψηλής προτεραιότητας πληροφορίες, μόνο τα απαραίτητα άτομα. *Βαθμολογείται με αμελητέο επίπεδο κινδύνου.*

5. Ο ρόλος της παραπλάνησης στον πόλεμο

Η ισχύς και η απάτη ήταν από τις δύο βασικές αρχές του πολέμου στις οποίες βασίστηκε ο Σουν Τζου, ο Κινέζος πολέμαρχος που κατέκτησε τεράστιες εκτάσεις στην Ασία, καταγράφοντας τις δικές του στρατιωτικές θεωρίες περίπου στο 550 π.Χ.: "Υπονομεύοντας τον εχθρό, μπερδεύοντας και αποδιοργανώνοντάς τον, χτυπώντας και το ηθικό του, τότε ο στρατός του θα πέσει σε σας."(William B.Breuer 2001,1)

Πολλούς αιώνες αργότερα-και αναφερόμαστε στον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο την πιο πρόσφατη μεγάλη ένοπλη σύγκρουση- οι δύο αντίπαλες πλευρές του,προσπαθούσαν να αποκτήσουν οικονομικό, πολιτικό ή ψυχολογικό πλεονέκτημα από μια συνεχιζόμενη σειρά μεταμφιεσμάτων, την ίντριγκα, την εξαπάτηση και την πλαστογραφία - τον οποίο αλγόριθμο απάτης είχε συντάξει πρώτος ο Σουν Τσου. Οι Δυτικοί Σύμμαχοι (ειδικά οι Βρετανοί, αργότερα οι Αμερικανοί) και οι Γερμανοί μετέτρεψαν επιδέξια τις αρχαίες αρχές του Σουν Τσου με εκείνης της εποχής τεχνολογία για να κερδίσουν ακόμη και ένα μικρό πλεονέκτημα που θα μπορούσε να σημαίνει τη διαφορά μεταξύ νίκης ή ήττα. (William B.Breuer 2001 ,1)

Αμέτρητα βιβλία έχουν γραφτεί για τις μεγάλες μάχες, τα στρατηγικά σχέδια, αποφάσεις υψηλού επιπέδου και επεισόδια θάρρους και τόλμη στο συμβατικό πεδίο μάχης πολεμώντας στον Β Παγκόσμιο Πόλεμο. Η ανάλυση γίνεται στο πώς οι μεταμφιέσεις, οι ίντριγκες, η εξαπάτηση και η πλαστογραφία ήταν συχνά αποφασιστικοί παράγοντες και προσπαθούσαν να αλλάξουν την ροή του πολέμου. (William B.Breuer 2001 ,1)

Αν οι επιχειρήσεις παραπλάνησης κατά την διάρκεια της ειρήνης σύμφωνα με την μελέτη των περιπτώσεων του παρελθόντος αποτελούν μια συνηθισμένη πρακτική πλέον των κρατών,εξάγεται εύκολο το συμπέρασμα την διάσταση των επιχειρήσεων παραπλάνησης σε μια περίοδο πολέμου.Οι ηθικοί φραγμοί πλέον είναι πολλοί λιγότεροι,ενώ το διακύβευμα της επιβίωσης μιας χώρας λόγω της σπουδαιότητας του,επιβάλλει την χρησιμοποίηση τακτικών που ενώ κινούνται στα όρια της "νομιμότητας" και αποφεύγονται κατά την διάρκεια της ειρήνης,στον πόλεμο όχι μόνο αποφεύγονται,αλλά επιβάλλονται να χρησιμοποιηθούν ώστε να αποτελέσουν όπως αναφέραμε και παραπάνω τον πολλαπλαστή ισχύος.Η παραπλάνηση αποτελεί μια ιδιαίτερη προσελκυστική επιλογή,μιας και δεν έχει ιδιαίτερο κόστος και δίνει υψηλά οφέλη σε αυτόν που τη χρησιμοποιεί σωστά «σε σχέση με τη σχετικά χαμηλή επένδυση που έχει κάνει» (Κωνσταντόπουλος 2015, σ.152).

5.1 Ανάλυση Κινδύνου κατά την διάρκεια του πολέμου

Ακολουθώντας το ίδιο μεθοδολογικό πλαίσιο όπως και στο προηγούμενο κεφάλαιο, για τη διάρκεια της ειρήνης, θα γίνει ανάλυση κινδύνου με πίνακα εκτίμησης κινδύνου με την χρήση γενικής βαθμολογίας (High-Medium-Low) και για τις δύο παραμέτρους των κινδύνων (αντίκτυπος-πιθανότητα) και κατά την περίοδο του πολέμου. Αυτό που είναι εύκολο διακριτό, είναι το γεγονός, ότι γίνεται προσπάθεια ανάλυσης κινδύνου σε ένα ενδεχόμενο πόλεμο με την γειτονική χώρα, σε ένα πιθανό σενάριο πολέμου και όταν η σύμμαχος χώρα θα επιλέξει τακτικές παραπλάνησης σε όλα τα επίπεδα στρατηγικής. Έγινε προσπάθεια ανεύρεσης εννέα (9) περιπτώσεων παραπλάνησης που έχουν καταγραφεί κατά το παρελθόν και αναφέρονται στην διεθνή βιβλιογραφία ή και τακτικών παραπλάνησης που είναι άμεσα συνδεδεμένες με τον γενικότερο αποκαλούμενο «πληροφοριακό πόλεμο» και «πληροφοριακές επιχειρήσεις» και να προσαρμοστούν στην γεωγραφική πραγματικότητα όπως είναι αυτής της Νοτιανατολικής Μεσογείου. Επαναλαμβάνουμε την υποκειμενικότητα που έχει η συγκεκριμένη μέθοδος όσον αφορά την ιεράρχηση των κινδύνων, αλλά μόνο η αποτύπωση των κινδύνων αυτές από μόνες του έχουν την αξία τους, γιατί έτσι έχει προηγηθεί το φιλτράρισμα όσον αφορά, τις επιλογές παραπλάνησης που δυνητικά θα επιλέξει ο αντίπαλος.

		ΠΙΘΑΝΟΤΗΤΑ		
		ΥΨΗΛΗ (H)	ΜΕΤΡΙΑ (M)	ΧΑΜΗΛΗ (L)
ΑΝΤΙΚΤΥΠΟΣ	ΥΨΗΛΟΣ HIGH-H	HH-Οικονομική Εξουθένωση	HM -(Επιχειρήσεις Κυβερνοχώρου)	HL-Επιχείρηση Barbarossa
	ΜΕΤΡΙΟΣ MEDIUM-M	MH- (Ψυχολογικές Επιχειρήσεις)	MM- (Επιχειρήσεις ΗΠ)	ML- "Code-breaking & Counter-Intel. WW-II"
	ΧΑΜΗΛΟΣ LOW-L	LH –"Yom Kippur"	LM-"D-Day"	LL-"Πόλεμος Κοσόβου"

Πίνακας 6. Πίνακας Εκτίμησης Κινδύνου Deception during war

Αναλύουμε επισταμένα όπως κάναμε και κατά την διάρκεια της ειρήνης, κάνοντας επεξηγηματική αποτύπωση με φθίνουσα ιεραρχική σειρά:

HH-Οικονομική Εξουθένωση. Μία τέτοια επιλογή όπως και της αντίστοιχης στην διάρκεια της ειρήνης ελλοχεύει τον υψηλότερο αντίκτυπο και διατρέχει την πιο υψηλή πιθανότητα να συμβεί εναντίον της Ελλάδος ένα είδος οικονομικού στραγγαλισμού που θα επιλεγεί από την γείτονα χώρα. Εάν για παράδειγμα έχουν ξεκινήσει οι επιχειρήσεις οπότε θεωρούμε ότι είμαστε μέσα στον πόλεμο, αλλά στη πρώιμη περίοδο κλιμάκωσης και επιλεγεί από τον αντίπαλο μία μακρόχρονη περίοδος αεροπορικών επιχειρήσεων όχι προσανατολισμένες αρκετά μέσα στην ενδοχώρα μας αλλά στα σύνορα αυτής, μόνο και μόνο για να αντιμετωπιστούν από τις δικές μας δυνάμεις στο ευρύτερο πλαίσιο του Ενιαίου αμυντικού δόγματος της χώρας μας, αυτό θα οδηγήσει σε μία οικονομική εξουθένωση της χώρας μας με σοβαρότατο αντίκτυπο στην εξέλιξη των επιχειρήσεων. Στο σημείο αυτό τονίζεται το γεγονός ότι θεωρούμαι ότι

η πιθανότητα του κινδύνου να μην αναγνωριστεί μια τέτοια μακροχρόνια τακτική παραπλάνησης από την γείτονα χώρα είναι πολύ υψηλή μιας και δεν είναι εύκολα διάκριτες οι προθέσεις του αντιπάλου. Όταν θα υπάρξει ικανός χρόνος για αποκρυστάλλωση της αναφερόμενης τακτικής, το ζητούμενο αποτέλεσμα του αντιπάλου θα έχει ήδη επιτευχθεί. *Βαθμολογείται με κρίσιμο επίπεδο κινδύνου.*

ΗΜ-Επιχειρήσεις κυβερνοπολέμου. Αυτό που διαφοροποιείται σε αυτές τις επιχειρήσεις παραπλάνησης σε σχέση με την περίοδο της ειρήνης, είναι το γεγονός ότι τις αξιολογούμε με μεσαία πιθανότητα να συμβούν από τον αντίπαλο αλλά με σοβαρό αντίκτυπο σε περίπτωση που αυτό συμβεί. Ο αντίπαλος θα έχει ως στόχο κάθε είδους στρατιωτική πληροφοριακή υποδομή, συστήματα λογιστικής υποστήριξης και κάθε πάσης φύσεως κρίσιμη υποδομή (τηλεπικοινωνιών, μεταφορών, ενέργειας, βιομηχανίας, έρευνας και τεχνολογίας υποστηρικτική των Ενόπλων Δυνάμεων μας. Η εξέλιξη της τεχνολογίας έχει κάνει πλέον τον κυβερνοπόλεμο μια άκρως δελεαστική επιλογή για τον επηρεασμό της διαδικασίας λήψης της απόφασης. (JP 3-12 2018, pp.II-8,10). *Βαθμολογείται με σοβαρό επίπεδο κινδύνου.*

ΜΗ-Ψυχολογικές Επιχειρήσεις. Όσον αφορά τις ψυχολογικές επιχειρήσεις όπου θα εκτελεστούν στο πλαίσιο των πληροφοριακών επιχειρήσεων και κατά την διάρκεια ενός ενδεχόμενου πολέμου με την γειτονική χώρα θεωρούμε ότι έχουν μεγάλη πιθανότητα να επιλεγούν από τον αντίπαλο για παραπλάνηση και αποπροσανατολισμό στον πόλεμο αλλά πλέον ο μικρός αντίκτυπος στην ειρήνη αυξάνει ένα επίπεδο, δηλαδή από μικρό, σε μέτριο αντίκτυπο κατά την διάρκεια του πολέμου. Όπως αναφέρθηκε αυτό εκτιμούμε ότι θα συμβεί διότι σε γενικές γραμμές, κατά την διάρκεια του πολέμου το ηθικό δίχτυ που περιβάλλει τα συμβαλλόμενα μέρη πέφτει, με αποτέλεσμα τα ευαίσθητα αντικείμενα κατά την διάρκεια της ειρήνης που δεν θίγονται, τώρα να επιλέγονται από τους αντιπάλους. Σε γενικές γραμμές ο αντίπαλος μέσω των ψυχολογικών επιχειρήσεων θα αποσκοπεί σε επηρεασμό της στρατηγικής που αναπτύσσει η χώρα μας, σε κάμψη του ηθικού και της διάσπασης της ενότητας του προσωπικού των Ενόπλων Δυνάμεων, αλλά και σε μία γενικότερη διέγερση της διεθνούς κοινής γνώμης προς όφελός του και στην άσκηση πολιτικής πίεσης κατά της χώρας μας. (JP 3-13.2 2010, pp.VI-1,6). *Βαθμολογείται με σοβαρό επίπεδο κινδύνου.*

ΜΜ-Επιχειρήσεις Ηλεκτρονικού Πολέμου. Όπως αναφέρθηκε και προηγουμένως οι επιχειρήσεις ηλεκτρονικού πολέμου, οι επιχειρήσεις κυβερνοπολέμου και οι ψυχολογικές επιχειρήσεις που αναλύθηκαν πριν από λίγο, είναι κάποιες από τις βασικές επιχειρήσεις παραπλάνησης που ενδέχεται να αντιμετωπίσει η χώρα μας, και κατά την περίοδο της ειρήνης από την γείτονα χώρα, αλλά και σε ένα δυνητικό πόλεμο που αναλύουμε σε αυτό το κεφάλαιο. Στη περίοδο του πολέμου ο αντίπαλος θα έχει δυνατότητες για παράδειγμα, εφαρμογής μέτρων υποστήριξης Ηλεκτρονικού Πολέμου δηλαδή έρευνας, αποκάλυψης και αναγνώρισης των εκπομπών των φίλιων μέσων και συστημάτων, τα οποία λειτουργούν στις περιοχές συχνοτήτων του Ηλεκτρονικού Φάσματος. Επίσης θα έχει την δυνατότητα εφαρμογής Ηλεκτρονικών Αντιμέτρων με σκοπό την υποβάθμιση ή την εξουδετέρωση της αποτελεσματικότητας του δικού μας συστήματος Διοίκησης και Ελέγχου και Επικοινωνιών ενώ ενδέχεται να εφαρμόσει ηλεκτρονικά μέτρα προστασίας με σκοπό την αντιμετώπιση των δικών μας ενεργειών ηλεκτρονικού πολέμου εναντίον του δικού του συστήματος Διοίκησης και Ελέγχου. (Edward Waltz 1998). Οι επιχειρήσεις ηλεκτρονικού πολέμου τις αξιολογούμε

με μέτρια πιθανότητα να συμβούν επιτυχημένα από τον αντίπαλο έχοντας όμως μέτριο αντίκτυπο για την χώρα μας.*Βαθμολογείται με μέτριο επίπεδο κινδύνου.*

HL-Επιχείρηση Barbarosa. Θα ήταν αδόκιμο αν δεν επιλεγόταν η επιχείρηση Barbarosa στους πιθανούς κινδύνους που ενδέχεται να επιλέξει η γειτονική χώρα σε περίπτωση πολέμου. Αυτό που αξιολογούμε γνωρίζοντας την επιχείρηση παραπλάνησης που διατελέστηκε από τον Χίτλερ τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο, αφορά την μετακίνηση των στρατευμάτων, αλλά και την προσπάθεια δικαιολόγησης αυτής της κίνησης. (Κωνσταντόπουλος 2015 σσ.83-91). Αν ο ηγέτης της άλλης χώρας επιλέξει κάτι αντίστοιχο θεωρούμαι ότι θα έχει εξαιτίας της διαφορετικότητας των υπηρεσιών πληροφοριών λόγω εξέλιξης της τεχνολογίας, μικρή πιθανότητα να το επιτύχει αλλά με μεγάλο αντίκτυπο στην εξέλιξη του πολέμου.*Βαθμολογείται με μέτριο επίπεδο κινδύνου.*

LH-“Yom Kipur” Η επιχείρηση παραπλάνησης που έγινε το 1973 από τους Αιγυπτίους εναντίον των Ισραηλινών είναι αξιοσημείωτη και τρανταχτή. Η απόκρυψη των Ισραηλινών για την στρατιωτική συνεργασία με τους Σύριους, η δικαιολόγηση των πολεμικών προετοιμασιών μέσω της πρόφασης της άσκησης Tahgir 41, και η απόλυτη μυστικότητα για την ώρα της επίθεσης, ήταν τα βασικά ζητούμενα της επιχείρησης παραπλάνησης των Ισραηλινών από τους Αιγυπτίους. (Κωνσταντόπουλος 2015 σσ.91-100). Θεωρούμε ότι τα δύο από τα τρία σκέλη της παραπλάνησης μπορούν να χρησιμοποιηθούν με μεγάλη πιθανότητα από τον αντίπαλό μας και εννοούμε την πρόφαση άσκησης, αλλά και την ακριβή ώρα επίθεσης, αλλά το αξιολογούμε με μικρό αντίκτυπο εξαιτίας του βαθμού αντίδρασης που είναι ικανές οι Ένοπλες Δυνάμεις της χώρας μας.*Βαθμολογείται με μέτριο επίπεδο κινδύνου.*

LM-“D-Day” Αναφερόμαστε στην περίπτωση εξαπάτησης των Γερμανών από τους Συμμάχους κατά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο. Ο Χίτλερ γνώριζε ότι έρχεται η συμμαχική εισβολή στην Ευρώπη, αλλά δεν ήξερε ακριβώς πού θα έφτανε ο εχθρός του, καθιστώντας πρακτικά αδύνατη τη σωστή τοποθέτηση των στρατευμάτων του. Πριν από την εισβολή, η βρετανική νοημοσύνη τροφοδότησε τους Γερμανούς με παραπληροφόρηση σχετικά με το πού θα έφτανε η εισβολή μέσω διαφόρων διπλών πρακτόρων. Ο Χίτλερ τελικά πείστηκε ότι η εισβολή θα έφτανε εκατό μίλια από τη Νορμανδία. Οι συμμαχικοί στρατηγοί, συμπεριλαμβανομένου του μελλοντικού προέδρου Dwight Eisenhower, τράβηξαν αυτή την ψευδαίσθηση με ψευδή ραδιοφωνική κίνηση, παραπλανητικά μηνύματα και στρατούς δεξαμενών και φορητών που θεωρούσαν νόμιμους από απόσταση άνω των 50 μέτρων. Αυτό το μοτίβο εξαπάτησης επέτρεψε στα συμμαχικά στρατεύματα να επιτεθούν σε γερμανικές δυνάμεις με τεράστια επιτυχία. Η εκστρατεία της Ημέρας -Δ είναι ίσως η μεγαλύτερη και πιο επιτυχημένη χρήση σκόπιμης εξαπάτησης στο τακτικό επίπεδο στον πόλεμο του 20ού αιώνα. (Richard Rowe, 2019). Κάτι αντίστοιχο μπορεί να επιλεγεί από την γειτονική χώρα στις αποβάσεις των τεθωρακισμένων στον Έβρο. Το αξιολογούμε με μέτρια πιθανότητα να συμβεί κάτι τέτοιο αλλά με μικρό αντίκτυπο μιας και είναι εξαπάτηση στο χαμηλότερο επίπεδο στρατηγικής.*Βαθμολογείται με ελάχιστο επίπεδο κινδύνου.*

ML-“Code-Breaking&Counter-Intelligence 2^ο Παγκοσμίου Πολέμου” Αναφερόμαστε στη συγκεκριμένη περίπτωση παρόλο που συνολικά ανήκει στην κατηγορία των επιχειρήσεων κυβερνοπολέμου. Τον Β' Παγκόσμιο οι Σύμμαχοι έσπασαν τον σημαντικότερο και ασφαλέστερο ναυτικό κώδικα της Ιαπωνίας τον αποκαλούμενο

κώδικα JN-25. Στην Ευρώπη, οι Βρετανοί χρησιμοποίησαν εκείνης της εποχής τον ηλεκτρονικό υπολογιστή με το όνομα Colossus και έσπασαν τα γερμανικά Lorenz και Enigma cyphers. Έτσι ήταν ικανοί να διαβάζουν την αλληλογραφία του εχθρού, και να επηρεάζουν την διαδικασία λήψης απόφασης. Αυτό το οποίο είναι άξια αναφοράς και το οποίο μπορεί να το αντιγράψει και ο σημερινός αντίπαλος μας είναι το γεγονός ότι οι σύμμαχοι δεν μπορούσαν να ενεργήσουν ανοιχτά σε αυτές τις πληροφορίες χωρίς να διακινδυνεύσουν τον εχθρό να αλλάξει τους κώδικες οπότε είχαν αυτό το δίλημμα. Ωστόσο, έπρεπε να μεγιστοποιήσουν τη δύναμη που είχαν κερδίσει μέσω των ανακαλύψεών τους για να αποκτήσουν ένα πλεονέκτημα τόσο στη Γερμανία όσο και στην Ιαπωνία. Η μεγάλη εξαπάτηση που έλυσε αυτό το δίλημμα ήταν αντίθετη νοημοσύνη. Όταν οι Σύμμαχοι θα ανακάλυπταν ότι ο ιαπωνικός στόλος επρόκειτο να βρεθεί σε ένα συγκεκριμένο σημείο σε μια συγκεκριμένη χρονική στιγμή, θα έπρεπε να τοποθετήσουν τα πλοία στις προκαθορισμένες συντεταγμένες για να τα παραλάβουν. Στη συνέχεια, θα έστελναν μηνύματα σε έναν κώδικα που γνώριζαν ότι οι Ιάπωνες είχαν ήδη σπάσει, συζητώντας πόσο "τυχεροί" ήταν ότι τα συμμαχικά πλοία τους "συνέβησαν στο σωστό μέρος την κατάλληλη στιγμή". Οι Σύμμαχοι έκαναν το ίδιο στην Ευρώπη, κατασκευάζοντας ολόκληρες «αποστολές» που «απέτυχαν στον επιδιωκόμενο στόχο τους» (Richard Rowe, 2019). Κάτι αντίστοιχο αξιολογείται με μικρή πιθανότητα να συμβεί αν επιλεγεί σαν επιχείρηση παραπλάνησης από την γειτονική χώρα αλλά με μέτριο αντίκτυπο. *Βαθμολογείται με ελάχιστο επίπεδο κινδύνου.*

LL-“Πόλεμος Κοσόβου” Κλείνοντας τις περιπτώσεις παραπλάνησης στις οποίες κάνουμε βαθμολόγηση κινδύνου, όπου ενδεχομένως η γειτονική χώρα θα επιλέξει να χρησιμοποιήσει – αντιγράψει από τις πρακτικές του παρελθόντος, είναι και η περίπτωση του Πολέμου στο Κόσοβο. Σε αυτόν τον πόλεμο οι Σέρβοι κάνοντας χρήση χαμηλής τεχνολογίας παραπλάνησης και χρησιμοποιώντας απλές μεθόδους παραλλαγής των τεθωρακισμένων τους, μπόρεσαν να αποφύγουν αρκετά αεροπορικά πλήγματα του NATO. (Κωνσταντόπουλος 2015, σ.154). Η πιθανότητα εκτιμούμε ότι είναι μικρή με μικρό αντίκτυπο αν επιλέξει κάτι αντίστοιχο η γειτονική χώρα. *Βαθμολογείται με αμελητέο επίπεδο κινδύνου.*

6. Συμπεράσματα

Πορευόμαστε στην αρχή της τρίτης δεκατίας του εικοστού πρώτου αιώνα. Σε αυτό το γεωστρατηγικό περιβάλλον της Νοτιοανατολικής Μεσογείου δεν θα πρέπει να περιμένουμε ότι θα είμαστε μπροστά τεχνολογικώς έναντι των ενδεχόμενων αντιπάλων μας. Η αυξημένη και εύκολη πρόσβαση, σε εμπορικής χρήσης δορυφόρους, σε ψηφιακές επικοινωνίες και της παγκόσμιας αγοράς όπλων, παρέχουν σε όλους τους κρατικούς και μη δρώντες, εφάμιλλες περίπου επιχειρησιακές δυνατότητες. Αυτό που διαφαίνεται ξεκάθαρα είναι το γεγονός, ότι ο μοναδικός τρόπος να κατοχυρώσουμε ένα σχετικό πλεονέκτημα επιχειρησιακής αποτελεσματικότητας είναι μέσω της υπεροχής των ηγετών μας, του προσωπικού μας, της κάλλιστης δομής δυνάμεων, της βέλτιστης εξειδίκευσης, και της ρεαλιστικότερης εκπαίδευσης που επιτρέπουν καλύτερη εκμετάλλευση των πλεονεκτημάτων που παρέχει η τεχνολογία.

Η υποκειμενικότητα που προσφέρει η συγκεκριμένη μέθοδος ανάλυσης ρίσκου που επεξεργάζεται η συγκεκριμένη εργασία, έχει αναλυθεί επισταμένα και έχει επισημανθεί. Προσωπική εκτίμηση του συντάκτη είναι το γεγονός, είναι ότι οποιοσδήποτε έκανε την αντίστοιχη έρευνα θα τον οδηγούσε η ίδια η μελέτη στους ίδιους διαφαινόμενους κινδύνους και στα ίδια συμπεράσματα ακόμα και αν η ιεράρχηση των κινδύνων ήταν διαφορετική.

Έτσι η αποφυγή μιας οικονομικής εξουθένωσης-εκμηδένισης, αν επιλεγεί από την γειτονική χώρα αλλά και η άριστη εκπαίδευση του προσωπικού μας σε επιχειρήσεις κυβερνοπολέμου, ψυχολογικών επιχειρήσεων και ηλεκτρονικού πολέμου θεωρείται επιβεβλημένη. Η ίδια η μελέτη μας οδήγησε να έχουμε την ίδια περίπου θέση με την τοποθέτηση του κ. Υποναυάρχου. «Η τουρκική επιδίωξη και οι προθέσεις τους έχουν γίνει γενικά κατανοητές, τουλάχιστον στο στρατιωτικό τομέα και στον τομέα της ασφάλειας. Η νοοτροπία της Τουρκίας όσον αφορά την πολιτική ασφάλειας είναι ένα παιχνίδι μηδενικού αθροίσματος όπου ο στόχος είναι πάντοτε να κερδίσει, με την υποκείμενη σκέψη να βασίζεται σε μια αντίληψη μιας συνεχούς τρέχουσας κατάστασης πολέμου.» (Τσαϊλός Δ. 2019).

Κατάλογος Πηγών

ATP 5-19 (2014) "Composite Risk Management" Headquarters, Washington, DC.
Διαθέσιμο στη δ/νση https://armypubs.army.mil/epubs/DR_pubs/DR_a/pdf/web/atp5_19.pdf Πρόσβαση:
20/09/2019.

Berkowitz, Br. (2001) "Information Warfare: Time to Prepare." Issues in Science and Technology 17, no. 2, διαθέσιμο στη δ/νση <https://issues.org/berkowitz/> Πρόσβαση:
12/9/2019.

Breuer W. (2001) "Deception of World War II", New York.

Bruce J., & Bennett M., (2008) "Foreign Denial and Deception": Analytical Imperatives.

Daniel D. & Herbig K., (1981) "Strategic Military Deception".

Field Manual 6-0 (2014) "Commander and Staff Organization and Operations". USA:
Headquarters Department of the Army.

Godson, Roy & Wirtz, (2005), "Strategic Denial and Deception".

Goldman, J. (2006) "Words of Intelligence: A Dictionary" (Lanham, Maryland & Toronto
& Oxford: The Scarecrow Press.

Handel M. (1982) The Journal of Strategic Studies, "Intelligence and deception".

Handel M. (1989) "War, Strategy, and Intelligence" (London & New York: Routledge).

Handel M., (1987) "Strategic and Operational deception in Historical Perspective"
διαθέσιμο στη δ/νση <https://doi.org/10.1080/02684528708431904> Published
online: 02 Jan 2008 Πρόσβαση: 10/9/2019.

IEC/FDIS 31010 (2009) "Risk management-Risk Assessment techniques".

Johnson C., (2012) "Military Risk Assessment: From Conventional Warfare to Counter
Insurgency Operations" Διαθέσιμο στη δ/νη Πρόσβαση: 20/09/2019.

Joint Publication 3.12 (2018) "Cyberspace Operations" USA.

Joint Publication 3.13 (2012) "Information Operations" Incorporating Change 1 20
November 2014 USA, Joint Staff.

Joint Publication 3.13.1 (2012) "Electronic Warfare" USA, Joint Staff.

- Joint Publication 3.13.2 (2010) "Psychological Operations" USA.
- Joint Publication 3.13.4 (2012) "Military Deception" USA, Joint Staff.
- Joint Publication 3.51 (2000) "Joint Doctrine for Electronic Warfare" USA.
- Joint Publication 3-58 (1996) "Joint Doctrine for Military Deception" USA, Joint Staff
- Latimer J. (2001) "Deception in War".
- Macdonald Sc., (2007) "Propaganda and Information Warfare in the Twenty-First Century".
- Marine Corps Institute (2002) "Operation Risk Management ORM 1-0" διαθέσιμο στη δ/νση
[https://www.29palms.marines.mil/Portals/56/Docs/G7/Safety/orm\[1\].pdf?ver=2012-06-05-112902-857](https://www.29palms.marines.mil/Portals/56/Docs/G7/Safety/orm[1].pdf?ver=2012-06-05-112902-857) Πρόσβαση:18/09/2019.
- Mearsheimer J. (2011) "Why Leaders Lie: The Truth about Lying in International Politics" (Oxford & New York: Oxford University Press).
- Molander R., Riddile A., & Wilson P., (1996) "Strategic War in Cyberspace" διαθέσιμο στη δ/νση https://www.rand.org/pubs/research_briefs/RB7106.html. Πρόσβαση: 12/9/2019.
- Rowe R. (2019) "The 13 Greatest Acts of Deception In Military History" Διαθέσιμο στη δ/νση <https://www.ranker.com/list/deceptions-in-military-history/richard-rowe> Πρόσβαση: 23/09/2019.
- Shulsky Ab., (2005), "Elements of Strategic Denial and Deception"
- Stokes R., (2012) διαθέσιμο στη δ/νση <http://www.nww2m.com/2012/10/magical-victory-jasper-maskelyne-and-the-battle-of-el-alamein/> Πρόσβαση: 11/9/2019
- Waltz Ed. (1998) "Information Warfare Principles and Operations".
- Whaley B., (1969) Stratagem: "Deception and Surprise in War".
- Κολιόπουλος, Κ., (2008) "Η Στρατηγική Σκέψη: Από την Αρχαιότητα έως Σήμερα".
- Κολιόπουλος Κ, Πλατιάς Αθ. (2015) "Η τέχνη του Πολέμου του Σουν Τσου".
- Κωνσταντόπουλος Ι. (2015) Ο ρόλος της παραπλάνησης στην Ειρήνη και στον Πόλεμο (Αεροπορική Επιθεώρηση ,Τεύχος 103).
- Κωνσταντόπουλος Ι. (2015) Ο ρόλος της παραπλάνησης στην Ειρήνη και στον Πόλεμο (Αεροπορική Επιθεώρηση ,Τεύχος 104).

Πολύαινος (1994) "Πολύαινου Στρατηγήματα Τόμος Α" Αθήνα: Γεωργιάδης Βιβλιοθήκη των Ελλήνων.

Τσαϊλάς Δ. (2019) "Προσπάθεια των Τούρκων είναι η νίκη χωρίς να δοθεί μάχη" Διαθέσιμο στη δ/νση <https://www.liberal.gr/diplomacy/prospatheia-ton-tourkon-einai-i-niki-choris-na-dothei-machi/265898> Πρόσβαση 25/09/2019.

Ευρετήριο

ΠΠ: Πληροφοριακός Πόλεμος (σελ 8,31)

ΕΠΕ: Επιθετικές Πληροφοριακές Επιχειρήσεις (σελ 8,9,31)

ΗΠ: Ηλεκτρονικός Πόλεμος (σελ 9,27,32)

ΨΕ: Ψυχολογικές Επιχειρήσεις (σελ 9,28,32)

ΕΕΔ:Επιθετικές Επιχειρήσεις Δικτύου (σελ 8)

ΑΕΔ: Αμυντικές Επιχειρήσεις Δικτύου (σελ 8)

ΣΣΣ: Στρατηγική Στρατιωτική Παραπλάνηση (σελ 10)

ΕΣΠ: Επιχειρησιακή Στρατιωτική Παραπλάνηση (σελ 11)

ΤΣΠ: Τακτική Στρατιωτική Παραπλάνηση (σελ 11)

ORM: Operational Risk Management (σελ 19)

ΕΚ: Επιχειρήσεις Κυβερνοπολέμου (σελ 28,32)